

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 95

VELJAČA
2003
2

IZDAVAČ:
HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB
TEL./FAX. 01/48 24 142
TEL. 01/48 23 624
E-MAIL: HPS@ZG.TEL.HR
WWW: HPS.INET.HR

E-MAIL UREDNIŠTVA:
HRVATSKI.PLANINAR@VIP.HR
WWW: HPS.INET.HR/HP

UREDNIK:
ALAN ČAPLAR
Sv. MATEJA 7, 10010 ZAGREB
TEL. 091/51 41 740
TEL./FAX. 01/66 88 512
E-MAIL: CAPLAR@VIP.HR

UREDNIČKI ODBOR:
DR. BORISLAV ALERAJ
DARKO BERLJAK
DR. SREĆKO BOŽIČEVIĆ
VLAHO BOŽIĆ
TOMISLAV ČANIĆ
MLADEN FLISS
ZDENKO KRISTIJAN
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK

TISAK:
»EKOLOŠKI GLASNIK«
DONJA LOMNICA

Veljača 2003
February 2003

Broj 2
Number 2

Godište 95
Volume 95

SADRŽAJ

Vesna Holjevac	Boje jeseni u Julijskim Alpama	33
Mirta Matajia i		
Goran Zaborac	Hajdova hiža - podzemna ljepotica	36
Krešimir Jakupak	U potrazi za velebitskom degenijom	39
Vanja Radovanović	Putovi za radoznaile planinare	43
Željka Lisak	Planinarsko i fotografsko druženje u Slavoniji	46
	Iz Slavonije do alpskih vrhunaca	48
Davor Tomičić	Otkrivanje Velebita	50
Miljenko Pavešić	Na Kleku 5. siječnja	51
Faruk Islamović	Zločin na Plešivici	53
Vlatko Oštarić	Još ponešto o Ratkovom skloništu	54
	In memoriam: Marijan Polanc	56
	Planinarske kuće i putovi	57
	Tko je što u hrvatskom planinarstvu: C. Šoštarić	59
	Vijesti	60
	Speleologija	63

**Slika na naslovnicima:
Pogled s Omiške Dinare na Poljičku planinu, foto: Goran Gabrić**

- **ČASOPIS** izlazi u 10 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz, te za studeni i prosinac kao dvobroj). Prvi broj izšao je 1. lipnja 1898. kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.
- **PRETPLATA** za 2003. godinu je **120 kuna** (za inozemstvo 32 eura). Preplata se uplaćuje na žiro-račun izdavača **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici u rubrici »Poziv na broj« obvezno treba **upisati svoj preplatnički broj** koji se nalazi na naljepnici uz adresu na omotu časopisa. Preplata za inozemstvo (32 eura) uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, na isti način.
- **NOVI PREPLATNICI**, odnosno zainteresirani za preplatu, trebaju se pismom, telefonom, faxom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštoma ćemo im poslati uplatnicu i brojeve izlaže od početka godine, a zatim će svaki mjesec na svoju adresu primati primjerak časopisa.
- **SURADNJA:** Prilozi se mogu slati poštom, na disketi ili putem e-maila. Krajnji rok za primitak priloga je 1. dan u prethodnom mjesecu (za dvobroje dva tjedna kasnije). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i obrade tekstova**, posebno za duže priloge. **Prednost imaju** prilozi popraćeni što boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketi). Snimke digitalnom kamerom treba poslati kakvi jesu, a skenirane slike treba pripremiti u rezoluciji od 300 dpi. Svi primljeni materijali se na zahtjev vraćaju autorima. Za detaljnije upute obratite se uredniku.

BOJE JESENI U JULIJSKIM ALPAMA

Zapis s izleta na Pršivec i Triglavská jezera

VESNA HOLJEVAC, Zagreb

Nikako ne mogu shvatiti kako sam se dala nagovoriti na ovaj izlet. Mjesecima nisam bila nigdje, a sada - Julijiske Alpe. Ljutim se sama na sebe što sam dopustila da me u trenutku ponese uzbuđenje primamljivog izleta dok zadnjim atomima snage pomičem nogu pred nogu. Stižem uvjerljivo među zadnjima: tako mi i treba kad ne poštujem svoje granice.

- A, tu si, napokon si došla! - jedva primjećujem da je to upućeno meni. Umjesto odgovora, nemoćno puštam teški ruksak da mi sklizne niz leđa i stropošta se na tlo. Sjedam na kamen i gledam u prazno. »Samo da dođem do daha«, jedina mi je misao koja struji kroz glavu. Nisam svjesna ničega oko sebe. Nada mnom je samo nebo, prekriveno oblačnim slojem i tako sivo, tmurno. Odražava moje trenutno stanje.

A onda... sunce se iznenada probije kroz oblake i obasja mi lice. Volim sunce, uživam svaki put kad osjetim njegovu toplinu. Osjećam kako se u tijelo naglo vraća snaga i volja da pođem dalje. Svijet počinje dobivati konture i »magla« se gubi iz mojih očiju.

Nalazim se na malenom vidikovcu uz rub šume. Uokolo strše gorski vrhovi odjeveni u jesenje ruho. Pod suncem odjednom sve izgleda drugačije, toplije nego prije. Skrećem pogled na prijatelje oko sebe. Promatram jednog kako uživa u golemom maminom sendviču, drugi pak traži nešto po ruksaku. A vodič dovikuje: »Spremajte se, idemo dalje za pet minuta!«. Na brzinu gutam svoj sendvič i krećem dalje.

Šuma je još ljepša iznutra. Crvene, žute i smeđe bjelogorične krošnje kao da se nadmeću u

Vidik s Pršivca prema Bohinjskom jezeru

foto: Vesna Holjevac

ljepoti boja. Tu i tamo primjećujem poneku zelenu krošnju koja se još odupire jeseni. Uživam cijelim bićem.

Negdje na pola uspona prema vrhu Pršivcu ponovno nestaje zanosa kojeg je nakratko probudio sunce. I šuma oko nas postaje sve tamnija, a lišće šuška pod nogama. Penjanje postaje sve napornije i priželjkujem da sve to završi što prije. Vidim priateljev ruksak daleko ispred sebe na susjednom brdu i tek tada shvaćam koliko je cilj još daleko. Tijelo mi vapi za odmorom, ali pokušavam ne misliti na to. Trudim se zaboraviti na sve tražeći užitak u novim prizorima alpske ljetote.

Među krošnjama, ispred nas se ukazuje prepoznatljivo obliće Triglava. Iako je kilometrima daleko, čini se da je tako blizu. Netko govori da imamo sreće što je dan ovako lijep, jer je to prava rijetkost u ovo doba godine u Alpama.

Sat poslije ležim na vrhu. Trava ispod mene mekana je poput jastuka. Blag povjetarac i sunce suše mi znojno čelo. I svi oko mene uživaju u pogledu na Bohinjsko jezero i vrhovima koji se zrcala na njegovoj modrozelenoj površini. Koje li ljepote! Da, zbog ovog vrijedi pretrpjeti i malo napora. Umor se već sada čini dalek, kao da se dogodio prije mnogo godina. Čini mi se da bih mogla ovako sjediti satima i osluškivati prirodu kako diše oko mene. Opet se prisjećam zašto volim planinariteti.

Dva gorska oka

Te večeri blagovaonica u planinarskom domu sliči na košnicu, samo što se umjesto zunanja pčela čuje žamor planinara. Prisluškujem razgovore koje se vode za susjednim stolovima. Razgovara se uglavnom o neobičnom vremenu koje nas je dosad pratilo i o dojmovima s uspona. Iako je put bio dug, to se ne primjećuje; iz svih kutaka dopire razgovor ili smijeh, a u zraku se osjeća dobro raspoloženje.

Tonem u san slušajući burnu raspravu o zvjezdama i udaljenim svjetovima. Nekolicina budnih planinara ispred doma uživa u sjaju zvjezdanih neb. Daleko od grada nebo je bogatije zvjezdama.

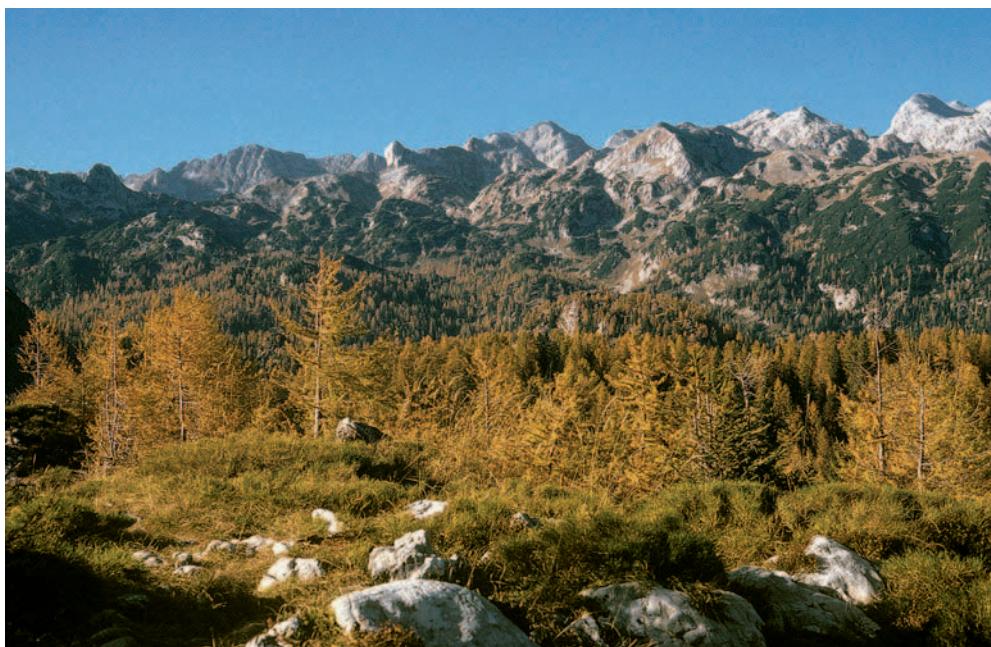
Krajolik ni drugoga dana nije bitno drugaćiji: šume, proplanci, doline ispresjecane bijelim kamnom, gorska jezera neobičnih boja, sve se stapa u jedinstvenu sliku. Na prijevoju ispod Male Tičarice dijelimo se na dvije skupine. Većina se odlučuje za uspon na vrh. Ja ћu se radite odmoriti. Sjedam na klupu i pogledom pratim one koji su se uputili prema vrhu. Možda sam ipak trebala ići? Izgleda tako blizu.

Poslije povelike količine slatkiša i vode odlučujem se malo prošetati okolicom. Imam još vremena do povratka skupine s vrha. Tražim nastavak puta između borova i stijena. Samo desetak metara dalje, stijena se otvara ispred mene i otkriva dolinu u kojoj prevladavaju žuta, bijela i zelena boja. Planinarska staza se tu gubi, a ispred

zjapi provalija. Izbijam iz glave pomisao da ћemo se ovuda spuštaći i vraćam se do klupe, tražeći markaciju u drugom smjeru.

Po povratku s vrha, vodič odmah kreće prema onoj »provaliji«. O, ovdje ipak postoji put, osiguran je klinovima i sajlama. Nikada prije nisam imala iskustva sa klinovima i sajlama, pogotovo ne sa ovakvom gromadom od ruksaka. Osjećam kako mi srce kuca sve brže. - Nije teško - neki me neuspješno tješe - pomoći ћemo ti. Prilazim prvom klinu, povratka nema.

foto: Vesna Holjevac

Jesen u Alpama, vidik sa Pršivca iznad Bohinjskog jezera

foto: Alan Čaplar

Spuštam nogu na malu izbočinu i hvatam sajlu. Ako ne gledam dolje hoće li biti lakše? Čujem glas iznad sebe: »Stavi lijevu ruku ovdje, desnu nogu tamo...« Ne stižem niti shvatiti te upute, a već sam ispod strmine. Pogledam prema gore i vidim ostatak skupine kako se spušta. Ne vjerujući sama sebi što sam prošla, još pod snažnim dojmom, šutke zahvaljujem na pomoći.

Triglavsko dvojno jezero poda mnom izgleda tako sitno i nestvarno, kao lice s dva modra oka. Najbrži iz naše skupine već su pored jezera, odmaraju se dok se boje pred njima prelijevaju iz modre u zelenu nijansu. Žute krošnje ariša oko jezera dodaju tom prizoru još slikovitosti. Neki su planinari skinuli gojzerice i hlađe noge na povjetarcu. Slijedim njihov primjer i bosa sjedam na muku travu. Slijedi krasan ručak u prirodi i jednosatni odmor.

I ovdje se živo razgovara, uglavnom o Komarči. Priče nekih djeluju pomalo zastrašujuće. Neki pričaju kako im je uvijek bila dosadna, neki kako im je teška, ali svi koji o njoj pričaju su je prošli. Ako su mogli oni, moći će i ja.

Spuštamo se putem preko Crnog jezera. Duž doline, stijene se postupno zatvaraju nad nama i postaje prilično mračno, iako je sunce još visoko na nebnu. U dolini se osjeća vlaga, listovi su mo-

kri, a tlo sklizavo. Pretpostavljam da sunce ovamo rijetko dolazi, ali je unatoč tome vegetacija vrlo bujna. Preskakujemo srušena stabla obrasla mahovinom ili se provlačimo ispod njih. Ovo izgleda kao prava prašuma.

Evo nas i na toj čuvenoj Komarči! Zavoji su kratki i strmi. Ruke koristim gdje god mogu. Šuma skriva pogled prema dnu Komarče, pa ne znam koliko još ima. Jedino što vidim ispred sebe je uska stazica prekrivena slojem otpalog lišća. Hoda se polako. Kamenje skriveno ispod lišća je opasno. Neoprezan korak i... ugledam metalnu ploču na stijeni pored sebe i ispod nje mali lam-paš. Nelagoda se uvlači u mene. Nekako istodobno u koljenima počinjem osjećati bol koja brzo prelazi u peckanje. Ako koljeno popusti mogla bih se naći metrima niže na nekom drvetu. Nastojim se usredotočiti na hodanje. A spust traje i traje...

Te večeri, vukući se kući, gorovim sama sebi da je ovo zadnji izlet na koji sam otisla nespremna. Ipak, sjećanje na napore brzo blijedi i ostaje samo saznanje da se za lijepo stvari treba malo i potruditi. A njih je na ovom izletu stvarno bilo u izobilju; vidjela sam svašta, naučila sam mnogo, osjetila pravi planinarski duh. Ma ne, nije mi krivo što sam išla!

HAJDOVA HIŽA - PODZEMNA LJEPOTICA

MIRTA MATAIJA i GORAN ZABORAC, Delnice

Olimp i Had, nebo i podzemlje; dva su suprotna svijeta. Pa ipak, svaki na svoj način zanimljivi su ljudima još od davnih vremena. Koliko god bio uzbudljiv pogled u zvijezde, toliko i podzemlje zadržava čovjeka. Nije slučajno veliki pisac i vizionar Jules Verne pisao o putovanju na Mjesec i o putovanju u središte Zemlje. Osim toga, još u davnina vremena, kao antiteza piramidama koje streme ka nebnu, u podzemnom gradu Kapadokiji u Turskoj, izdubljena je piramida u zemlji koja svojom veličinom odgovara svojim nadzemnim srodnicama iz Doline piramida. A neki naši davni preci ostavili su nam svoje slikarije, prva umjetnička djela upravo na zidovima spilja u Španjolskoj.

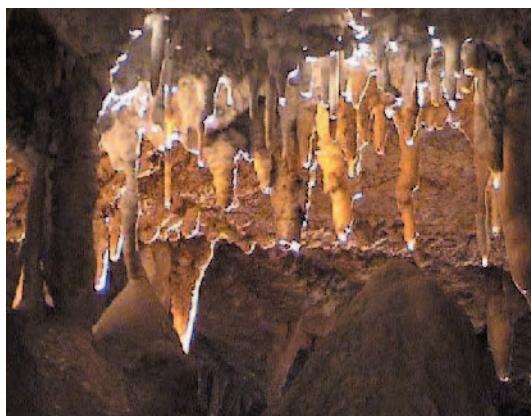
Sjeverno od Delnica uzdiže se brdo Drgomlje, koje sa svoje sjeverne strane, prema Kupskoj dolini, skriva ulaz u najveću i jednu od najljepših goranskih špilja - Hajdovu hižu. Nakon nekih 7-8 kilometara vožnje po šumskoj cesti, dolazi se do mjesta odakle se dalje može jedino pješice. Zima sa svojim saveznicima snijegom i ledom još je jednom uspješno obavila svoj zadatak: prilazni put potpuno je uništen i jedino nas markacije na stablima vode u pravom smjeru. Svejedno, upravo zbog tog teškog, gotovo pogibeljnog puta što vodi do utrobe Zemlje, do ulaza u špilju, znala sam da nas tamo čeka jedan gotovo netaknuti kutak prirode. Nakon pedesetak minuta hoda uzduž strme padine Drgomlja, još k tome prekrivene vlažnim i skliskim lišćem, između nas i Hajdove hiže bio je još samo prelazak preko sipara. Prešli smo ga hodajući na dovoljno udaljenosti jedan od drugoga, a svaki je korak izazivao odrone većeg i manjeg kamenja.

Konačno, evo nas na samom ulazu. Nekoć su ovu špilju nastanjivali ljudi »hajdi« koji su stanovnike Kupske doline upozoravali na vrijeme oranja i sjetve. Tako kaže legenda. Jedan pogled na neobrađena prostranstva uz Kupu dovoljan je dokaz da te »hajde« ne treba više tražiti u ovoj špilji.

Na ulazu - oblačenje. Temperatura od 7°C u špilji stalna je tijekom cijele godine. Prije ulaska treba provjeriti opremu: sve je na broju, sve je spremno. Tu su dvije kamere, stativ, četiri reflektora s baterijama i svakom njegova naglavna baterijska svjetiljka. Okrećemo leđa Suncu i ulazimo u svijet Podzemlja.

Hajdova hiža ima dva kraka. Desni je pristupačniji, ali siromašniji ukrasima. Dugačak je 400 metara, a najljepše u njemu je jezerce, jedno od četiri u Hajdovoj hiži. Kada je 1898. Dragutin Hirc pisao o špilji, pisao je samo o tom desnom kraku, koji je u to vrijeme bio poznat i dijelom istražen. Prije nekoliko godina otkriveno je još 300 metara kanala u ovom kraku. Lijevi je kanal otkriven tek 60-ih godina prošlog stoljeća.

Mi krećemo lijevim kanalom. Ulaz u njega maskiran je hrptom kamenja, uzak je da se čovjek jedva provuče i dubok je tri metra. Na dnu je mala, tjesna ploča gdje treba leći na trbuh i ležeći provući tijelo uskim prolazom između prvih siga. To je svojevrstan poklon špilji i njenoj ljepoti. Slijedi još jedno spuštanje od dva metra. Ovdje, na stjeni uočavam olovkom nacrtanu strelicu koja pokazuje prema gore. Vjerojatno je to oznaka nekog od prvih istraživača, koja je trebala omogućiti siguran povratak. Dalje je još nekoliko takvih oznaka. Začuđujuća je njihova oštRNA i

»Špageti«

jasnoća; kao da su nacrtane prije nekoliko dana, a ne prije pedeset godina. Još je neobičniji potpis u blatu na kraju špilje; u datumu stoji godina 1967., a rubovi tog potpisa su jednako oštiri kao da je ucrtan jučer. Uostalom, što je 50 godina u životu špilje stare 27 tisuća godina?

Do prve dvorane (zapravo druge dvorane, jer je prva ona na ulazu, u kojoj se vjerojatno urušio strop, pa u njoj nema siga) stiže se puzanjem ispod šume stalaktita. Ovo je najljepša dvorana. Dugačka je dvadesetak metara i široka barem isto toliko, a ispunjena je predivnim špiljskim ukrasima. Na tlu se iz blata poput bodeža izdižu vitki, elegantni stalagmiti. Između njih se izdvaja kamenična zdjelica, koju nazivamo »škropilnica«.

Zdjelica »Škropilnica«

Ravnu, bistru površinu vode u pravilnim vremenskim razmacima remete kapi što kaplju sa svoda dvorane. Kap - tišina - kap. I tako već sto-ljećima istim, nepromijenjenim ritmom. Vrijeme je za snimanje. Palimo sva raspoloživa svjetla. Naša četiri moćna reflektora ni izbliza nisu dovoljna da osvijetle sve tajne ove dvorane. Njihova se svjetlost probija između gusto poredanih, tankih bijelih stalaktita koji neodoljivo podsjećaju na špagete. Na vrhu svakog špageta kapljica vode svjetluca se kao LED-diода. Voda je, konačno i »kriva« za oblike koje susrećemo u podzemlju: prolazeći kroz tlo ona otapa kalcijev bikarbonat koji polako kristalizira u kalcit. Ponekad su potrebne godine da siga naraste jedan milimetar.

Malo naprijed u istoj dvorani, isprva zaklonjena pogledima, стоји Majka Božja. To je dva

Detalj iz druge dvorane

metra visok stup koji se uz pravo svjetlo pretvara u figuru žene. Netko se ovdje našlio da bi prije desetak godina ovaj stup vjerojatno drugačije nazvali. Možda ima pravo, možda to i nije Majka Božja, već Euridika koja je zbog Orfejeve nesmotrenosti ostala ovdje okamenjena. Ona, međutim, stoji mirno i ponosno, svjesna da joj ime ne može oduzeti ljepotu i da će, ma kako ju nazivali, svi posjetitelji špilje ovdje zastati diveći se njezinom lijevom profilu.

Na tom mjestu počinje blag uspon. Kao nagrada za trud, na vrhu čeka čuk. Krila i široka okrugla glava - sve je na svom mjestu. Očekujem perje pod rukama, ali osjećam samo vlažan i hladan mineral. Na stijeni primjećujemo pauka izrazito dugih nogu. Tako je nevidljiv da ga samo sporo kretanje odvaja od podloge na kojoj se nalazi. Kažu da u špilji ima i šišmiša. Mi ih, međutim nismo vidjeli.

Nakon uspona slijedi sput. Na stropu špilje, u nekoliko se redova protežu valovite bijele zavjese. Među njima se ističe stisnuta šaka iz koje se cijede kapljice vode koje se raspršuju pri udaru na tlo. Osvojiteljene, izgledaju kao staklo koje se rasipa na sitne, sićušne dijelove. Snimamo »šaku«, kapi i njihovo raspršivanje na stijeni.

Dalje nailazimo na jezerce duboko deset centimetara koje se rasprostrlo cijelim prolazom tako da ga treba pregaziti ili zaobići po skliskim stijenama. Tko odluči da ga pregazi mora dobro privignuti vezice na cipelama, jer nogu upada tako duboko u blato omekšalo od vode, da ju je pričično teško izvući. U tom prolazu nema gotovo

nikakvih ukrasa, a ni to jezerce nije stalno, već povremeno presuši. Fljas - fljas - fljas. Svaki se korak čuje kako mumlja među stijenama.

Tridesetak metara dalje, s desne strane prolaza stoji golem, pet metara visok stup. Po cijeloj površini ukrašen je rebrima širokim tri, a dugačkim petnaestak centimetara. Rebra su boje bijele kave, a između njih su uske šupljine. Poredana su savršeno pravilnim vijencima od vrha do dna i uokolo stupa.

Stup na ulazu u posljednju dvoranu

U visini očiju dobro se primjećuje poprečna pukotina. Malo dalje urušio se strop špilje. Prolaz se suzio samo na lijevi dio, dok s desne strane leži odlomljeno kamenje. Stijene su tamne kao nigdje drugdje u špilji.

Ubrzo se ulazi i u zadnju dvoranu. Dalje, barem zasada, nije pronađen nikakav prolaz. Na lijevoj strani pri kraju dvorane primjećujemo okruglu pukotinu, koja je možda kakav dimnjak, a desno od njega sa stropa se spušta golema šunka.

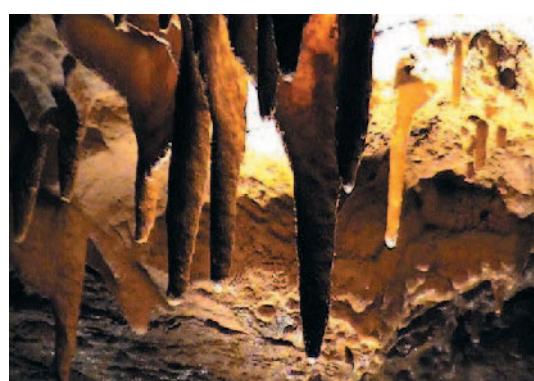

»Šaka«

Zadnja dvorana je opet prilično velika: dugačka je petnaest, a široka deset metara. Na stropu su izrasle brojne sige, neke toliko velike i teške da su se već odlomile i pale. Nekad ponosni ukrasi sada leže u blatu. Svejedno, još je puno malenih »vimena« ostalo gore. Ovdje, kao u nekom obredu, gasimo sva svjetla i ostajemo u potpunom mraku. Mraku i tišini od kojih bole ne-navigable, civilizirane oči i uši.

To je lijevi krak Hajdove hiže. Dok se vraćamo, prati nas osjećaj da smo otkrili samo dio istine i da su još mnoge tajne ove špilje ostale neosvijetljene. Iz svijeta u kojem su sjene ravno-pravne, možda i nadmoćne svjetlu, svatko iznosi svoj djelić spoznaje. A prije samog svjetla, potvrdu da smo na dobrom putu daje nam zrak koji postaje to lošiji i teži što smo bliže izlazu, koji nakon nekoliko sati provedenih u podzemlju jedva ulazi u naše nosnice. Konačno, vidi se Sunce, vraćamo se u svijet na koji smo navikli.

Hajde, ljudi, vrijeme je za oranje!

U POTRAZI ZA VELEBITSKOM DEGENIJOM

Avantura između Baških Oštarija i Šugarske dulibe

KREŠIMIR JAKUPAK, Zagreb

Još prije dvije godine odlučismo posjetiti carstvo velebitske degenije i to na njenom prvom nalazištu kod Šugarske dulibe na južnom Velebitu. Te godine želja nam se nije ostvarila. Naime, plan je propao uslijed naše nedovoljne informiranosti o opasnostima zaostalim iz nedavnog rata. Dvije godine poslije ideja je još uvijek postojala, štoviše, postojali su i izgledi da se ona i ostvari. Ovoga puta potrudili smo se prikupiti više informacija o planinarskim putevima i stanju na južnom Velebitu. Tako smo doznali da je većina planinarskih puteva sigurno za kretanje, kao i cijeli Velebitski planinarski put, kojemu je prije nekoliko godina promijenjena trasa.

Konačno, nakon nekoliko tjedana planiranja te okupljanja zainteresiranih, u petak ujutro okupljam se Hrvoje, Mislav, ja te još jedan važan,

iako neživ član - Mislavov crveni Renault 4, koji je uvelike zaslужan za dobar dio našeg putovanja. Uputili smo se preko Karlovca, Duge Rese i Josipdola prema Senju. Kod Žute Lokve skrenuli smo u dolinu Gacke prema Gospiću i ondje na Baške Oštarije. Auto smo ostavili na Baškim Oštarijama, pred hotelom »Velebno«, nabacili naprtnjače na leđa i krenuli prema Šugarskoj dulibi. No, na obližnjoj staroj školi zatekli smo daljinaru, koji nas je neugodno iznenadio. Naime, do Šugarske dulibe ima 7 i po sati hoda, a u tom trenutku bilo je oko 15 i 30 poslijepodne, što će reći da bismo u najboljem slučaju do našeg odredišta stigli oko 23 sata.

Kako nitko od nas trojice nije prije prošao tim putem, kako smo imali petnaestak kilograma teške naprtnjače i kako bi nas zasigurno uhvatila

Velebitska degenija

foto: Franjo Novosel

noć, a budući da nismo ponijeli šatore, valjalo je pronaći prenoćište do kojeg se može stići za dana. Osim već spomenutog hotela »Velebno«, koji nije ulazio u obzir, znali smo samo za 2 sata hoda udaljen planinarski dom u Ravnom dabru.

Međutim, kako je krenulo, naravno da ni na Ravni dabar nismo stigli. Tek što smo krenuli, naišli smo na planinarsko sklonište, ali požarom uništeno za Domovinskog rata (1992.) i do danas nažalost neobnovljeno. I baš dok smo hodajući dalje komentirali kako je šteta da ovaj važan velebitski prijevoj, idealan za bazu ili konačište, ne ma nikakvog planinarskog objekta, ugledamo nekog domaćeg čovjeka, koji nam reče da je čuo za neke bungalowe kod Ure, ali da ne zna ništa više, pa da pitamo u hotelu.

U hotelu su nam potvrdili riječi dobrog čovjeka i za dvadesetak minuta bili smo kod bungalowa planinarskog doma »Prpa«. Radi se o nekoliko lijepo opremljenih kućica u ugodnoj bukovoj šumici. Cijena noćenja je, doduše, nešto viša od uobičajenog planinarskog cjenika (50 kn s planinarskom iskaznicom), ali se isplati. Ovdje

se može dobiti i niz informacija o planinarskim zanimljivostima u okolini.

Još iste večeri stigli smo se uspeti na Veliki Sadikovac (1286 m), s kojeg se pružaju prekrasni vidici prema Lici, srednjem i južnom Velebitu, a na drugu stranu prema plavom Jadranu s otokom Pagom u prvom planu. Planina i more, otoči i nebo ovdje su se isprepleli u nerazmrsivo klupko ljepote.

Sljedećeg jutra evo nas opet ispred stare škole. Put kreće uzbrdo preko Sladovače i za pola sata stiže na mjesto odakle se ponovno vidi more. Dalje se staza strmo obrušava ka Jurkovim dolinama, gdje se spaja sa širim putem koji dolazi zdesna iz sela Konjskog. Slijedi uspon do Piskovite kosice, gdje markacija VPP-a siječe stazu koja dolazi iz Brušana u Lici, a spušta se prema Lukovu Šugarju. Ovaj dio puta, izuzevši Sladovačke dolce, stalno prolazi visokom brdskom bukovom šumom. Sljedeće račvište je kod Šikića jatare. Jedan put ide kroz Ramino korito, a drugi preko Milkovića peći, primorskom stranom. Oba se puta opet spajaju na livadama Ripišta.

DEGENIJA - VELEBITSKI ENDEM

Velebitska degenija, Degenia velebitica (Degen) Hayek, niska je trajnica srebrnasto bijele boje istovjetne boji vapneca na kojem raste. Ima dugi korijen koji se uvlači u pukotine stijena i pod kamenje točila, u gornjem dijelu jednostavan, a u donjem razgranat. Stablje su duge 3 - 11 cm. Listovi su skupljeni u rozete, usko kopljasti, bez peteljke, odozgo izbočeni, odozdo udubljeni, ušiljenog vrha. Dugi su 1 - 2,5 cm, a široki 2-4 mm. Cvjetići su žute boje, imaju 4 latice duge oko 1,5 cm, a široke 3,5 - 4,5 mm, koje su zaobljenog vrha i cijelog ruba. Plodovi su jajolike komuščice, pri vrhu stisnute, gusto dlakave, duge 1 - 1,3 cm, a promjera 7 - 8 mm. Sjemenke su velike, jačaste, spljoštene, smede boje. Ovisno o vremenskim prilikama, cvate od prve trećine svibnja do početka lipnja, nakon što okopni snijeg. Velebitska degenija voli izrazito osunčane položaje pa uspijeva na južnim i jugoistočnim ekspozicijama, podnosi sušu i ekstremne temperaturne razlike.

Kao tercijarni relikt predstavnik je flore koju su gotovo izbrisale klimatske i geološke promjene u prošlosti. Do danas su opisana 4 nalazišta i to 3 na Velebitu, dok je četvrt smješteno u zaledu primorskog mjesta Sibenja, između Novog Vinodolskog i Senja. Vrlo je zanimljivo da se ovo potonje prostire na samo 350 m, dok na ostalim staništima raste na 1200 - 1300 metara nadmorske visine.

Komuščice (plodovi) velebitske degenije
foto: Krešimir Jakupak

Planinarsko sklonište »Šgarska duliba«

foto: Aleksandar Gospić

Mi odabiremo dulju i bolje markiranu dijinicu preko Jurlinog sedla do Milkovića peći. To je prostrana prirodna šipila pod velikom stijenom, koja i danas povremeno služi kao prirodni zaklon velebitskim pastirima i stoci.

Ubrzo stižemo i do kote 766 gdje, umjesto da nastavimo nizbrdo za Lukovo Šugarje, skrećemo lijevo za Bukovu dragu. Kao što joj i ime govori, šumovita je to draga obrasla lijepim bukvama, pomalo neobičnim za primorsku stranu Velebita. Od Bukove drage put postaje vrlo strm i naporan, pogotovo za hodača koji hoda 7 sati s teškim ruksakom. Korak po korak, put nas vodi na Veliki i Mali Jasenovac, gdje nas iznenađuju lijepе livade unutar šume. Opet strmina, sve teže i teže hodamo, ali osjećamo da se bliži kraj uspona, naziremo kraj šume i konačno izlazimo na prekrasnu kosu pod gorskim visovima. Stižemo do križnog kamena, te doznamo da smo na Ripištu, a ispred nas je vrh Krug. Skidamo ruksake i gojzerice i liježemo na travu uživajući u prevečernjem suncu. Znamo da do skloništa ima još deset minuta.

Divno je, vrijedilo je muke i znoja, prava velebitska idila! Davna tajanstvenost visinskih šuma i bezvodni krš primorskih padina, vjetar koji nosi mirise eteričnog bilja i pogled, ta panorama koja se ruši u gotovo zastrašujući prostor prema plavom licu Jadrana. A oko nas mir, ritam postojanja određen još davno, a u današnje vrijeme sve više izgubljen.

Ubrzo stižemo i do samoga cilja - planinarskog skloništa »Šgarska duliba«. Bijeli radnički kontejner u ovom planinskom krajoliku i nije baš najsvetnije rješenje, ali što je tu je, noćas će to biti naš krov nad glavom. Istražili smo bližu okolicu te pronašli ruševine lugarnice iz austrougarskog doba. Njezina cisterna s pitkom vodom i danas je sačuvana.

Iduće jutro probudili smo se u oblacima. To nije bilo baš ohrabrenje za predstojeći lov na velebitsku degeniju. No to je planina, uvijek spontana i nepredvidljiva!

Velebitska degenija prvi je put otkrivena 1907. godine i to baš ovdje, na točilima u blizini Šgarske dulibe, oko 1300 metara nad morem.

Otkrio ju je mađarski botaničar Arpad Degen. Isprije da mislio da je pronašao biljku nove vrste roda *Allyssum* ili *Vesicaria*, no budući da usporedba nije pokazala srodnost nijednom rodu svih poznatih biljaka euroazijskog kopna, zaključio je da biljka pripada sjevernoameričkom endemskom rodu *Lesquerella*. Javnosti je Degen prikazao novu biljku 1909. godine pod imenom *Lesquerella velebitica*. Međutim, 1910. godine ugledni austrijski botaničar Hayek, jedan od vrsnih poznavatelja balkanske flore, zaključio je da biljka pripada dosad nepoznatom rodu u euroazijskoj flori i u čast otkrivača nazvao je rod *Degenia*, a biljku *Degenia velebitica*.

Ramino korito

foto: Krešimir Jakupak

Čim smo stigli u blizinu mjesta opisanog u knjigama, počela je detaljna pretraga za žutim cvjetićima, poznatim dosad samo sa slikom. Pročešljali smo cijelu južnu stranu jednog brda te se na kraju našli na njegovu vrhu, nažalost bez uspjeha. Za utjehu ostaje nam uživanje u nađenim cjetovima velebitske perunike (*Iris reichenbachii*, *Iris variegata*), hrvatskog zvonca (*Edrianthus graminifolius var. croaticus*) i Schlechanove čuvarkuće (*Sempervivum schlechani*).

Iznad nas su se razbijali oblaci te nošeni vjetrom sve više propuštali sunčeve zrake, tako da su otvorili vidici prema moru i obližnjim vrhovima. Obasjan suncem na sjeverozapadu ukažeao nam se Krug. Spustili smo se s kuka sjever-

nom stranom, pomalo razočarani, ali s nadom čemo ipak negdje ugledati degeniju, krenuli smo ka skloništu.

Budući da sam fotografirao bilje, malo sam zaostao za Hrovjem i Mislavom. U jednom trenutku začujem Mislava kako mi dovikuje: »Jeste li ovdje pogledali?«, pokazujući pritom na manju površinu pod samim kukom. S nekoliko metara udaljenosti, na prvi pogled, nije tu bilo gotovo nikakvog bilja. Sve samo odlomljeno kamenje, ali čim sam se približio, ugledah biljčice srebrnasto-bijele boje. Bilo je to mnoštvo velebitskih degenija, gotovo sve sa jajolikim komušicama, te još samo poneki cvjetić. Očito je bilo da je cvatnja na samom izmaku.

Ubrzo smo pronašli cvjetice i s druge strane oveće stijene, gdje smo već prije prolazili ne primijetivši ih. Cilj naše misije tako je ostvaren - velebitska degenija je ulovljena, naravno samo očima i fotografskim aparatom.

Već je bilo podne, valjalo je što prije vratiti se u sklonište, spremiti stvari i krenuti prema Oštarijama. Začas smo bili na samom podnožju brda i ne mogasmo odoljeti da ne pregledamo nakratko obližnja točila. I ovdje nam se posrećilo te smo lako pronašli degeniju. Tako smo, iako ne potpuno, upoznali i drugo poznato stanište velebitske degenije, tog istinskog dragulja hrvatske i svjetske flore.

Put nas je vodio do Pasjeg klanca - kamenitog prijevoja između Siljevače (1452 m) desno i Pasjeg kuka (1383 m) lijevo. Nakon Pasjeg klanca put se strmije obrušava cijelo vrijeme kroz šumu sve do proplanka s kojeg se dobro vidi Ramino korito, 3-4 km dugačka šumovita dolina, zatvorena sa svih strana. Slijedi strmiji silazak u samo dno Raminog korita, a dalje dobra 3 sata hoda kroz šumsko carstvo do račvišta kod Šikića jatare. Valja naglasiti da je ova dionica od Ripišta do Šikića jatare kroz Ramino korito slabije markirana, dok je novija dionica od Baških Ošta-

rija preko Milkovića peći do Šugarske dulibe označena besprijeckorno, a daljinari su vrlo precizni. Kretanje kroz bukovu šumu s elementima prahšume (velik broj drveća u stadiju raspadanja) ostavlja dojam ikonske prirode i izaziva strahopštovanje. Nekoliko sati hoda kroz ovo more šume okruženo stjenovitim visovima itekako može razbuktati maštu.

Od Šikića jatare put nam je poznat, te se uspinjemo na Piskovitu kosicu, zatim rubom Medina dolca sve do Jurkovića dolina. Već umorni svladavamo i uspone iz Kljajine doline do prijevoja Bukovog razvrsja, te Grabrovom stranom na osunčane visoravni Sladovače. Nakon kraćeg odmora i uživanja u vidicima na more, prevalju-

jemo i zadnji uspon na greben Sladovačkog brda s kojeg se spuštamo do Oštarija. Ubrzo smo pozdravili i našeg crvenog motornog prijatelja, koji nas je vratio u Zagreb.

Planina je oduvijek bila mjesto kamo se može pobjeći iz sive svakodnevice. Tajanstvena i čista, strašna i blaga, nudi nesobično svoja prostranstva u kojima se može živjeti neka druga stvarnost, makar i zakratko. Vrijeme provedeno u snazi i veličini tog neiskvarenog krajolika izaziva vizije. Kao da planina progovara onima koji sebi dopuste šutnju. Taj mistični vilinski dom mjesto je gdje onaj koji priđe bez straha i s poštovanjem može ponovno naći svoj unutrašnji mir.

PUTOVI ZA RADOZNALE PLANINARE

VANJA RADOVANOVIĆ, Zagreb

Dragi čitatelju, vjerojatno si i ti neki puta kročio nepoznatom planinarskom stazom nestrljivo isčekujući što će te dočekati na njezinu kraju, hoće li ti se otvoriti neslućeni vidici i prekrasni prizori... ili će možda na kraju ispasti da cijeli uspon i nije baš vrijedio truda. Svi mi, naravno, želimo posjetiti najljepše predjele, vidjeti najšire vidike i najviša brda. Ta mjesta su uglavnom dobro poznata, ali... lijepo je i kad nas ugodno iznenadi i neko mjesto koje nije tako razglašeno. No, kako znati koji će nas nepoznati cilj ugodno, a koji neugodno iznenaditi?

Jasno, ne postoji odgovor na to pitanje, pogotovo ne univerzalni, jer svakoga veseli i oduševljava nešto drugo. A evo što bih ja mogao o tome reći kao štovatelj manje poznatih puteva i rijetko posjećenih mjesta.

PRIČA 1: NEUGODNO IZNENAĐENJE

Jednoga ljetnog dana putovao sam autom iz Zagreba za otok Cres, gdje su se već odmarali moja supruga i sin. Dan je bio lijep, ja dobro raspoložen, a okolica moje omiljene ceste Vrata - Fužine - Zlobin upravo je mamilala na kraću šetnju. Zaustavim se na prijevoju kod Benkovca Fužin-

skog gdje je granica između Gorskog kotara i Primorja, točno na mjestu gdje sam već prije zapazio markaciju za vrh Jelenčić.

O tom vrhu nisam uspio pronaći ništa u literaturi, ni u Poljakovom, ni u Čaplarovom vodiču. Poljak ga samo spominje kao vrh zarastao u šikaru, na čijim se obroncima može vidjeti divljač, no... na nedalekom Tuhobiću sam već bio i sjećam se prekrasne vršne livade i lijepog vidika. Možda se i u okolici Jelenčića krije neki proplanak s vidikom, neka lijepa livada kao one oko vrha Tuhobića? Možda ipak postoji neko lijepo mjesto kao ta, meni već poznata? Ta, ipak su oni bliski susjadi!

Krenem za markacijom kroz šumu. Staza - ništa posebno, osim što je bila podosta zarasla, pa se na nekim mjestima moram probijati kroz granje. Usput sretoh i granične oznake, vjerojatno iz doba NDH i talijanske okupacije. Na pola puta stigoh i do jedne male livade koja je ponudila malo vidika i povećala mi apetite - možda ipak bude lijepog vrha i pogleda. Došao je i strmiji dio puta, stigoh ja i do grebena ... i šuma se nije razrijedila, ni greben nije bio bog zna što. A uokolo posvuda - koprive! Nakon desetak minuta stigoh

ja po grebenu, probijajući se kroz sve gušće nasade kopriva i do vrha, malog kamena i neližepe prosjeke, koja je ipak dala komadić vidika prema Fužinama. Ah, koje razočaranje ... brzo sam sišao žaleći što nisam krenuo na neko pozнатo ljepše mjesto, s lijepim vidikom i livadom za izležavanje...

PRIČA 2: UGODNO IZNENAĐENJE

Listajući našu hrvatsku planinarsku literaturu, u opisu otoka Cresa uvijek se može naći samo jedna jedina planinarska staza, ona na Sis, najviši vrh otoka Cresa. Ta je staza zanimljiva i pruža lijepe vidike, no definitivno nije jedino što otok Cres pruža, dapače, ona pruža prično atipičan doživljaj otoka. Osim te staze vjerojatno je bolje obaviješten planinar već čuo za Eko-staze na području Tramuntane, na sjeveru otoka, u blizini lijepoga gradića Belog, a postoji i planinarska markacija iz grada Cresa do kapelice iznad grada. No, samo bolji poznavatelji Cresa poznaju druge staze i izlete po otoku - jedan od najboljih izvora informacija je turistička brošura »Cres i Lošinj« Nadira Mavrovića, koji je poznat i po vrlo lijepim i originalnim fotografijama i razglednicama Cresa i Lošinja. Na žalost, knjižica se ne može kupiti izvan Cresa i Lošinja (a i tamo nije jako česta) tako da prvo morate doći na otok kako biste je nabavili. Knjižica nabraja dvadesetak izleta po otocima Cresu i Lošinju, a jedan od ljepših je dvosatna planinarska šetnja između sela Lubenica i Vidovića.

Za Lubenice je većina vas već čula, a ako slučajno još niste posjetili to selo smješteno na litici iznad mora, nemojte to propustiti. Vidovići su poznati uglavnom samo gostima Martinšćice na zapadnoj obali Cresa. S obzirom da posljednjih godina ljetujem upravo tamo, zanimalo su me mogućnosti za izlete u okolici i ova staza je bila jedan od prvih ciljeva. Sam opis staze nije

puno govorio, osim da su usput jedna lokva, borova šuma i najviši vrh južnog dijela otoka, Helm, pa sam se sa ženom i prijateljima uputio tamo iz čiste znatiželje. I, isplatilo se!

Staza je dovoljno raznolika da zadovolji svakog ljubitelja otočke prirode, pruža vidik na jednu zanimljivu lokvu s tradicionalnim ograđenim prilazima za stoku, duže vrijeme se udobno šeće lijepom borovom šumom, s vrha Helma je idiličan pogled na nepoznatu zapadnu obalu otoka, a i na oba sela, Lubenice na istarskoj strani i Vidoviće na lošinjskoj strani. Sama staza je dosta loše markirana, no orijentacija nije teška -

S planine na more

foto: Davor Tomićić

bitno je samo ne krenuti u obilazak za najjačeg sunca (iako je dio kroz borovu šumu u hladovini). Dodate li ovom izletu posjet čuvenoj Lubeničkoj plaži ili pak poznatom restoranu s domaćom janjetinom u Vidovićima, tada je doživljaj potpun.

PRIČA 3: JOŠ JEDNO UGODNO IZNENAĐENJE

Krenimo s ovom pričom malo bliže, na našu dobru staru Medvednicu... Radi se o brdu Stražnjecu (nije Stražnjica kako sam jednom prilikom pogrešno rekao), visokom 621 m, a koje se nalazi neposredno povrh kapelice Marije Snježne iznad Čučerja. Iako sam dosad obišao većinu sljemeničkih grebena, i onih markiranih i onih nemarkeranih, greben s ovim vrhom, koji se proteže

između Gorščice i Lipe i južnije razdvaja Vidovec od Čučerja nije mi dosad upao u oči kao zanimljiv... No, na prošlosezonskom predavanju u Studentskom esperantskom klubu Alan Čaplar je spomenuo ovaj vrh kao njemu najljepši na Medvednici, a i Poljak ga spominje kao lijep vrh u »Hrvatskim planinama«, pa je to bio dovoljan razlog za jedan kraći izlet, taman kao stvoren za kratke kasnojesenske dane.

I tako, žena i ja krenusmo jednu nedjelju na poludnevni izlet na Stražnjec. Dovozli smo se do Gornjeg Čučerja (zadnje autobusne stanice i ubočajenog polazišta za Lipu) i krenuli markom prema Sv. Mariji Snježnoj. Uz oblačno vrijeme, povremeno gacanje po blatu (zahvaljujući vlažnom vremenu i traktoru koji je po stazi izvlačio drva iz šume) i još uvek dosta šarenog lišća, za jedan sat smo stigli do kapelice, a onda smo krenuli poprijeko na greben i za desetak minuta naišli na grebenu na malu stazu kojom se vrlo brzo i udobno stiže na vrh. Hvalospjevi vrhu nisu bili bez veze - u nekom drugom okruženju on ne bi bio nešto posebno, no s obzirom na to da je na Medvednici kronična nestaćica stijena i vrhova s vidikom, onda je ovaj zaista vrijedna iznimka. Na vrhu ima nešto stijena i mala čistina, taman dovoljna da se pogled širi na sve strane, od glavnog sljemenskog grebena do grada i do ravnice južno i istočno od grada. Nakon desetak minuta na vrhu raščistili su se i oblaci i zasjalo je sunce, tako da smo na vrhu proveli više od pola sata izležavajući se i uživajući u miru i suncu (mir nije bio netaknut, jer su vrhom prošla i dva planinara, a stazica pokazuje da je vrh povremeno posjećen, što i nije čudo s obzirom na to da je lijep, a opet vrlo blizu grada i markiranih staza).

Najlakši su pristupi iz Čučerja i Vidovca (s te strane je potrebno oko sat i pol). Od Čučerja se slijedi markacija prema Mariji Snježnoj, a oko 200 metara prije kapelice je križanje s markacijom iz Vidovca za Mariju Snježnu i Lipu. Skren-

Stijene na vrhu Stražnjecu

foto: Alan Čaplar

ite po njoj lijevo oko 50 m i zatim odmah desno na greben uskom stazicom (prepoznat ćete je po tome što slijedi šumarske oznake, bijele usporedne linije). Stazica kroz staru hrastovu šumu vijugavo slijedi greben i za 15-20 minuta stiže na vrh. S druge strane se ona nastavlja i vjerojatno vrlo brzo stiže na markaciju za Lipu, no nismo se vraćali tim putem.

Za povratak na južnu stranu preporučamo put kojim smo se mi vratili do Čučerja: po grebenskoj stazi nazad na markaciju za Vidovec i onda po njoj nizbrdo 30-40 minuta do prvih livada. Kad se staza po livadama počne spuštati desno, treba slijedeći razne već ugažene stazice, prijeći poprijeko livade na lijevoj strani i popeti se na greben u blizini vrha Križna Gorica (treba dobiti oko 50 m visinske razlike). Vrh je pokriven rijetkim mladim hrastovima i bujnom travom, a sa zapadne strane je unakažen s nekoliko manjih smetlišta zaraslih u travu. S vrha je lijep vidik na udolinu izmedju Čučerja i Vidovca, sa zaselkom Ištvanići - vrlo neobična udolina za Medvednicu, koja više liči na Zasavska brda. Dalje treba samo slijediti staze koje idu lijevo dolje i bez poteškoća se za 10-15 minuta vratiti do polazišta. Cijeli povratak je trajao oko sat i 15 minuta.

Dakle, ljubitelji bespuća i malo poznatih staza, što reći osim: i dalje treba istraživati pa ... jednom pogodimo, drugi put promašimo, no uvek saznamo i vidimo nešto novo!

PLANINARSKO I FOTOGRAFSKO DRUŽENJE U SLAVONIJI

ŽELJKA LISAK, Zagreb

Mnogi od nas vole najljepše trenutke s izleta zabilježiti fotografijom. Sakupljamo fotografije i slažemo ih u albume velike i male, a onda ih s veseljem pokazujemo prijateljima i poznanicima. Livada, šuma, sunce, potok i mala zbirka planinskih cvjetića s livada i kamenjara poput šarenog mozaika... sve skupa čini niz uspomena, trenutaka zabilježenih u svojoj sadašnjosti, koja je već davno postala prošlost. Ali takvi nam biljezi prošlosti najvjernije vraćaju u misli proživljene trenutke i kao da prošlost opet postaje sadašnjost dok pregledavamo stare slike s izleta.

Izložba pristiglih fotografija

U Đurđenovcu, mjestu u blizini Našica svake se zime održava Planinarski foto-dia festival, jedini događaj takve vrste u Hrvatskoj, događaj po kojem je to mjesto postalo poznato među planinarama. Nije to samo natječaj, već cjelovečernji program koji obuhvaća izložbu fotografija, prikazivanje dijapoštitiva, te prigodno druženje koje zna potrajati po nekoliko sati. Naravno, tijekom večeri dodjeljuju se i priznanja uz prigodne nagrade. Na te susrete dolaze planinari iz cijele Hr-

vatske ponajprije zato da bi uživali u fotografijsama i dijapoštitivima, ali i da bi se sreli sa starim prijateljima, koje su upoznali negdje u planinama, na planinarskim akcijama i druženjima ili baš ovdje na nekom od ranijih Festivala. Većina slavonskih društava prisutna je ovdje svake godine, a broj zainteresiranih iz ostalih krajeva »Lijepo Naše« stalno raste.

I prošle smo godine bili marljivi u planinama, uživali smo u prirodi i nestripljivo očekivali Festival da bismo s drugima podijelili naše najdraže uspomene. Taj dugo očekivani dan, osvraćuoj je hladan i sumoran, kao i većina zimskih jutara. Nas petoro stisnulo se u jedan auto, strpali smo naprtnjače, vječne planinarske pratile i krenuli smo put Đurđenovca. Uz priču i zabavu kilometri su brzo tekli, te uz kratki odmor u nekom selu, brzo stižemo u Đurđenovac. Dočekuje nas Antun Kasapović Čupo, predsjednik HPD »Sunovrat« i odmah nakon pozdrava, kao pravi domaćin, nudi nas ukusnim ručkom. Nemamo mnogo vremena za priču, treba poći u školu u kojoj se održava Festival

i pripremiti »teren«. Pomažemo domaćinima oko organizacije i prijevoza, te na taj način postajemo i sudionici i pomagači i promatrači ovog festivala.

Kako večer odmiče, sve je više gostiju, atmosfera se ugrijava, razgledavaju se fotografije, a zatim slijedi prikazivanje dijapoštitiva. U stanci komisija proglašava pobjednike, a gosti se časte sendvičima i kolačima koje su spremile slavonske domaćice (i domaćini). Vrhunac večeri je proglašenje najboljih i dodjela nagrada. Bude tu svake

godine i nekih iznenađenja, osobito za one koji sudjeluju prvi put.

Uz ugodno druženje, večer se brzo bliži kraju. Valja na počinak, jer sljedećeg je jutra nastavak: tradicionalan festivalski izlet, ovog puta na Petrov vrh na Krndiji. Ni ove godine, domaćini nisu iznevjerili: dobro smo se ozajojili na strminama »ravne« Slavonije.

Polazimo iz sela Gazije, koje se nalazi na sjevernim pristranicima Krndije. Na kraju sela je imanje Tivanovo i kuća koju HPD »Sunovrat« planira pretvoriti u planinarsku kuću. Kuća je već lijepo uređena i može poslužiti kao noćiste svim zainteresiranim planinarima i ostalim posjetiteljima Krndije.

Do Petrovog vrha ima oko 2 sata uspona, a za uspon koristimo jedan od grebena Krndije koji se pruža upravo prema Petrovom vrhu. Zrak je hladan, a šuma prošarana prvim snijegom. Reklo bi se: miriše na zimu. U blizini markiranog puta, posebno nas oduševljava »Kvržica«, osamljena stijena na rubu malenog proplanka. Osim lijepog vidika, planinarskom oku ona je zanimljiva i kao stanište božikovine, posebno u doba kada je ona puna crvenih bobica poput božićnog drvca. Zadnje metre uspona na Petrov vrh treba savladati po vrlo strmoj i zasneženoj padini. Na vrhu nas dočekuju orahovički planinari, koji su ovamo pristigli s druge strane Krndije. Nakon kraćeg zadržavanja i fotografiranja silazimo nazad prema Gazijima, gdje nas čeka ukusan slavonski grah i zagrijana kuća. Prvi sumrak dočekujemo uz pucketanje vatre u kaminu i prepričavanje raznih planinarskih doživljaja. A sa spuštanjem mraka, dolazi i vrijeme za rastanak od naših slavonskih prijatelja. Sve što je li-

Stijena »Kvržica« pod Petrovim vrhom na Krndiji

jepo prebrzo prođe. Svakog od nas očekuju naše svakodnevne obaveze, ali ne žalimo. Sretni smo zbog ugodnog vikenda koji je za nama, a naša su srca ispunjena novim doživljajima.

Pred nama je još cijela godina do novog Festivala, dakle vremena za fotografiranje ima dovoljno, samo treba biti vrijedan i ljepote koje zapazimo u planinama zabilježiti fotoaparatom. Nadam se da ćete nam se na idućem susretu u »ravnoj« Slavoniji pridružiti i vi - ako ne osobno, onda barem svojim najljepšim fotografijama!

REZULTATI FDF-a 2002.

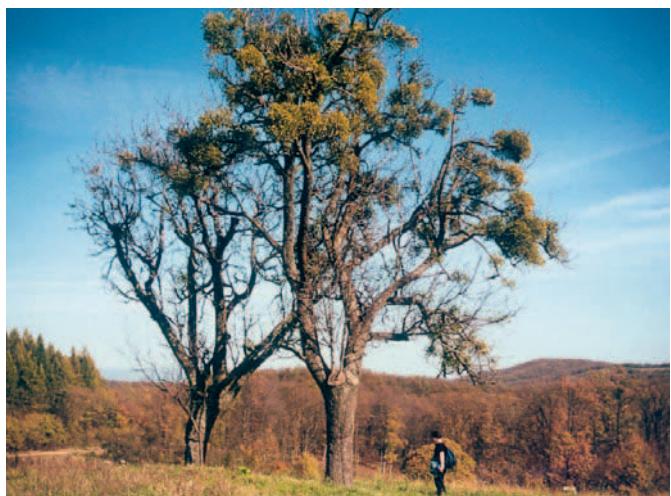
Planinarski foto-dia festival održan je 7. prosinca 2002. u OŠ J. J. Strossmayera u Đurđenovcu, a izlet na Krndiju, »Kvržicu« i Petrov vrh dan poslije. Teme natječaja su iste već nekoliko godina: »Izlet u 10 slika« i »Tri detalja s tog izleta«. Ove godine nagrađeni su:

- Slobodan Soldo, Belišće	najbolje fotografije u obje teme
- Silvana Marković, Zagreb	najbolje fotografije u 1. temi
- Željka Lisak, Zagreb	najbolje fotografije u 2. temi
- Josip Pejša, Kaštél Kambelovac	utješna nagrada za fotografije
- Vladimir Obad, Osijek	najbolji dijapozitivi u 1. temi
- Krunoslav Rac, Đakovo	najbolji dijapozitivi u 2. temi
- Marko Dukšić, Varaždin	utješna nagrada za dijapozitive

Izbor najljepših fotografija raznih autora pogledajte na iduće dvije stranice. Sljedeći festival održat će se 6. prosinca 2003., a dan poslije ići će se na izlet s gostima po Krndiji ili Papuku. Radove treba slati na adresu: HPD »Sunovrat«, Radnička 21, 31511 Đurđenovac, najkasnije do 1. prosinca 2003.

IZ SLAVONIJE DO ALPSKIH VRHUNACA

Fotografije s Planinarskog foto-dia festivala u Đurđenovcu

Hrvatsko
planinarsko
društvo
»Sunovrat«,
Đurđenovac

NA SLIKAMA:**Lijevo gore:****Orahovičko jezero, foto: Marija Zorić****Lijevo u sredini:****Na Požeškoj gori, foto: Marija Zorić****Lijevo dolje:****Tri gradije, foto: Željka Lisak****Sredina gore:****Heliograf na Zavižanu, foto: Gordan Jerkić****Sredina dolje:****Mala Paklenica, foto: Gordana Plavšić****Sredina dolje desno:****Helikoptersko spašavanje, foto: Josip Pejša****Desno gore:****Uspor na Bishorn, foto: Silvana Marković****Desno dolje:****Na grebenu Bishorna, foto: Slobodan Soldo**

OTKRIVANJE VELEBITA

Pismo planinarskom prijatelju

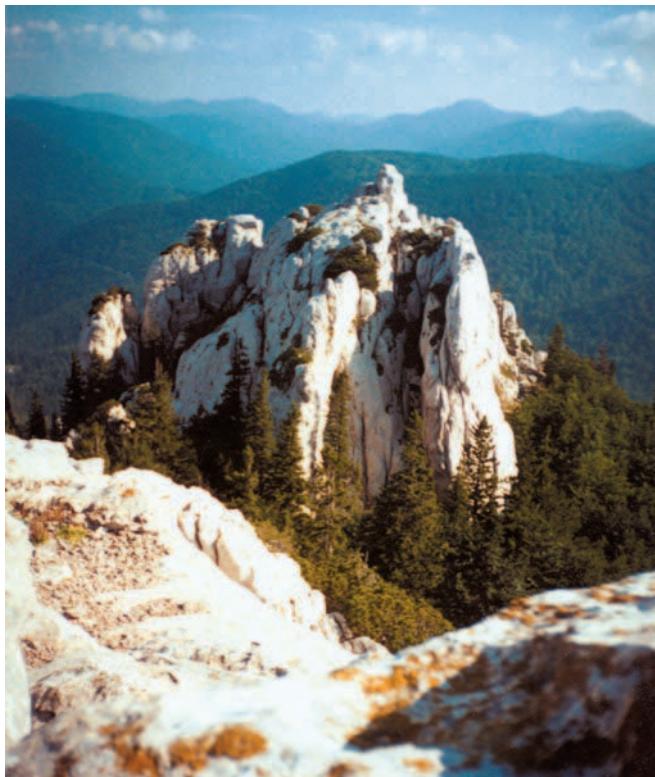
DAVOR TOMIČIĆ, Pula

Prošlog sam ljeta imao priliku nekoliko dana boraviti na Velebitu. Obišli smo i upoznali najljepše kutke sjevernog Velebita. Otkako sam proljetos posjetio Bačić kuk s pulskim planinarima iz PD »Glas Istre«, Velebit me privlači kao magnet.

Svaku smo večer na Begovači kod Plavca (Ante Plavčića) kušali njegovu kotlovinu sa zečevinom, a tu je bila i gitara, pa je bilo veselo i bučno uz agreat koji je proradio na opće veselje.

Sin me stalno tjera da beremo gljive, a velebitske šume su pune jelinih rujnica. No, one su gorke i treba ih posebno pripremiti da bi bile jestive. Nađe se tek nekoliko malih vrganja i poneka šumska pečurka. Važno da je sin zadovoljan, jer ON je našao vrganj.

Drugi dan krećemo na Štirovaču po vodu preko Mrkvišta. Gledam ima li oznaka za put do Dokozina plane, prema Kuginoj kući i Šatorini. Popodne svraćamo i na Veliki Lubenovac. Osje-

Pogled s vrha Velikog Kozjaka

foto: Davor Tomičić

Veliki Lubenovac

foto: Davor Tomičić

ćam se zahvaćen srećom i ponesen što sam tu prvi put. Uistinu, prekrasno je! Ostavljam sina s planinarima i polazim na Veliki Kozjak.

Pun sam snage i zanosa, krećem se vrlo brzo. Prelazim Obli kuk i pitam se gledam li to pred sobom Veliki Golić ili neki drugi vrh. Staza je odlična i s lakoćom se prati, čak i u stijenama put je lagan, a vidici čarobni. Ipak, umor je prisutan i postajem svjestan da sam sâm. U upisnoj knjizi na vrhu toga dana samo je jedan potpis. Potpisujem se i ja. Doživljaj je potpun i veličanstven.

No, umor i samoća u planini stvaraju nesigurnost i nelagodu koju je teško otjerati. Hrabrim se, jer se počinje sruštati mrak. Skrećem lijevo od Oblog kuka i postupno se, u luku, sruštam u Lubenovac, sretan da sam se vratio među ljude.

U planinarstvu duh povezanosti kao da lebdi nad nama zajedno s prirodom. I vjera u ljude jača. Sreo sam ljude koji su se doslovno liječili od rana u planini, vraćajući se ljepoti i skladu s ljudima koji vole prirodu.

Ljubazna Mirjana dočekuje me kavom. Velebitske boje postaju sve tamnije, ali ostajemo na livadama do zadnjeg trenutka dnevnog svjetla, a zatim se oprashtamo s domaćinom, popularnim Bradom.

Na povratku s Lubenovca nailazimo na zeca, a on pred autom zasljepljen trči i nigdje ne skreće. Vozimo tako nekoliko kilometara, a on uporno trči pred nama. Gasim svjetla, gasim motor - uzalud - on ne silazi s ceste, na radost mog Danijela. Napokon, pred domom na Begovači skreće u šumu...

Poseban je taj naš Velebit!

Na silasku s Velikog Kozjaka

foto: Davor Tomičić

NA KLEKU 5. SIJEČNJA

Crtice s novogodišnjeg pohoda na Klek

MILJENKO PAVEŠIĆ, Ogulin

Zaselak Bjelsko (625 m). Peti siječnja 2003. godine. Izlazimo iz automobila koji smo jedva parkirali zbog brojnih automobilova već ranije ostavljenih kraj ceste u Bjelskom. Kiša pljušti, navlačimo kišne kabanice i krećemo planinarskom stazom za dom na Kleku. Zašto? Prve nedjelje poslije Nove Godine, tradicionalan je susret planinara i ljubitelja prirode u planinarskom domu »Klek«. Od obnavljanja rada Društva, svibnja 1995. godine, HPD »Klek« Ogulin redovito organizira te novogodišnje susrete.

Kiša, klizava staza, kabanice po običaju prokišnjavaju, a vjetar doprinosi da smo sve više

natopljeni »djevičanskom vodom«. Nažalost, naše su naprtnjače poprilično teške. Nosimo dio »provijanta« za novogodišnji ručak. Dašćemo, tu i tamo po koja primjedba poslije koje se kiselo nasmiješimo te i dalje penjemo po tko zna koji puta klečkom stazom. Netko snažno izgovori:

- Imala majka tri sina, dva su bila pametna i treći je bio planinar!

Smijeh i iznenadni upit:

- Jesi li ti taj treći?

No, nakon uspona od oko 200 m visinske razlike kiša prestaje, prelazi u susnježicu, a uskoro i u snijeg. Kakvog li olakšanja! I naše naprtnjače

U kuhinji na Kleku

foto: Miljenko Pavešić

odjednom postadoše nekako lakše. Otpoče življi i veseliji razgovor, pa uskoro eto nas i pred domom. Ulazimo u hodnik, otresamo snijeg, predsjednik Društva Petrušić veselo nas pozdravlja, posebno zato što je stigao posljednji »provijant«.

Ulazimo u svečano okićenu prostoriju doma u kojoj novogodišnja jelka zauzima posebno mjesto. Vješamo na sušilo kabanice, a Joso Bajs već donosi vrući čaj i rakijicu. Ne znam, mnogo sam srdačnih dočeka doživio tijekom svoga baš ne kratkog života, ali dočeci u planinarskim domovima posebno su srdačni i topli.

Dom je već podosta popunjeno. Odjekuje sмиjeh, šale, razgovori, a spontani urnebes odusevljenja proložili se domom kada na TV ekranu vidjesmo našu »snježnu kraljicu« Janicu Kostelić kako osvaja prvo mjesto.

U kuhinji ekipa divnih planinarki! Đurđica Porubić, Đurđica Grdić i Mirna Petrušić završavaju novogodišnji ručak. Od božanstvenog mirisa koji kulja iz kuhinje rastu zazubice. Vjerni pomagači toj nadasve čarobnoj ekipi Franjo, Joso i Željko pripremaju se servirati ručak *a'la Klek*.

Stalno pristižu planinarke i planinari. Eto i članova HPD »Dubovac« iz Karlovca - pun autobus, stižu i članovi PD »Obruč« iz Potkilavca, noseći sa sobom neobične planinarske cipele koje je poznati planinar i alpinist Mario Schiavato poklonio planinarsko-alpinističkom muzeju u Ogulinu.

Sve u svemu, unatoč ne baš lijepom vremenu u domu se okupilo preko 150 planinara i čarobnih planinarki. Došao je i predsjednik Zajednice športskih udruga grada Ogulina gospodin Vilim Dolušić, direktorica Riječke banke u Ogulinu gđa Marija Popović, svi članovi Izvršnog odbora HPD »Klek« te mnogi drugi. Svi koji dođoše počašćeni su aperitivom i ukusnim grahom, a svatko je mogao dobiti i dodatak. Takvih nije bilo malo. Na kraju, svima je uručen kalendar HPD »Klek« iz Ogulina.

Nažalost, u to su vrijeme dani kratki, brzo stiže noć te je rastanak uz mnogo poljubaca, lijeipi riječi i toplih zagrljaja bio neminovan. U domu ostade ekipa koja treba sve dovesti u red i ponovo uspostaviti normalno stanje. Na kraju što drugo nego doviđenja 4. siječnja 2004. godine!

Zimi pred domom na Kleku

ZLOČIN NA PLEŠIVICI

FARUK ISLAMOVIĆ, Zagreb

Kad se u kasnu jesen skrati dužina dana, planinarski izleti postaju kraći i posjećuju se bliže odredišta. Onima koji žive u Zagrebu, na raspolaganju su uvijek dvije mogućnosti: Medvednica ili Samoborsko gorje. Ovaj put, na Vanjin prijedlog, izabrali smo za cilj Plešivici u Samoborskem gorju. Prijedlog je rado prihvaćen jer dobro znamo da se izleti u Samoborsko gorje poput izleta u Gorski Kotar, uvijek pamte.

Krećemo od Novog Sela Okićkog. Prije polaska mali ritual: svi pritežu vezice i remene, reorganiziraju raspored stvari u ruksaku, namještaju naramenice i podešavaju štapove. Brzo napuštamo kolni put i krećemo u šumu markiranom planinarskom stazom. Najugodnije se osjećamo na tim ugaženim šumskim stazama, jer ipak je kolni put namijenjen za kola, a planinarske staze za planinare.

U blizini puta nalazi se napušteni, ali ne i sanirani kamenolom. Taj se kamenolom dobro vidi sa stare karlovačke ceste i zaista narušava izgled pitomog krajolika. Prolazimo brzo kraj tog ružnog mjesta, nastavljamo kroz šumu i susrećemo prvo iznenađenje: jaglaci i kukurijeci! Pa ljudi, je li ovo proljeće ili kraj studenog? U svakom slučaju, našem oduševljenju nema kraja!

Lijepom grebenskom stazom stižemo do stjene zvane Zub. Nakon kraćeg razgledavanja, pod samom stijenom častimo se ukusnim ručkom. Nema ništa slađe, nego jesti na čistom zraku. Tada je sve što se nalazi u ruksaku prava poslastica.

Neki čudni oblaci kao da su nam govorili: »pakiraj stvari, idemo dalje«. No, nismo prošli ni 30 metara od Zuba, kad ugledasmo nešto doista neopisivo: u planinski greben, na njegovom najljepšem mjestu, usjećena je nekakva cesta tako da je napravljen kanal dvadeset metara dubok i oko pet metara širok. Cijeli prizor izgleda užasno. Priroda je nepovratno uništena. Erozija je već učinila svoje, a posljedice će sigurno biti i gore.

Na Plešivici nema ništa osim šume pa se prirodno otvara pitanja kuda vodi i kome treba ta

Nova cesta na Plešivici

foto: Vanja Radovanović

divljački prosječena cesta? U blizini susrećemo čovjeka koji nam govori da je ta cesta bespravno prosječena i da su bageri radili čak i noću kako bi što prije bili gotovi. On je član ekološke udruge »Kukurijek« koja okuplja mještane koji žele spriječiti takvo uništavanje prirode i sačuvati izvore pitke vode. Ni oni ne znaju tko gradi tu cestu i u koju svrhu; tek neslužbeno znaju da na jednom od plešivičkih vrhova treba biti nekakva mjerna postaja. No, zar doista to mora biti napravljeno na takav način? Ovo nije ništa drugo nego zločin prema prirodi.

Pod snažnim dojmom onoga što smo vidjeli nastavljamo dalje po grebenu. No, uništavači prirode nam ne daju mira. Stižemo na prvi od četiri plešivička vrška. Na vrhu su sva stabla posjećena i razbacana uokolo. Nekad šumovita

glavica sada je gola. Po sjevernom pobočju vrha, također je posjećena šuma. To je valjda trebao biti završetak one ceste. Sve u svemu, grozan prizor.

Malo gore, pa malo dolje preko plešivičkih »grba« stižemo i do najvišeg vrha (779 m). Tu nestaju i zadnje zalihe kolača. Pada i tradicionalna žigomanija i fotografiranje. Prohладno vrijeme tjera nas brzo dalje. Za povratak odabiremo nemarkirani greben Karvanišće, koji se od vrha blago spušta prema istoku. Taj se put brzo pokazuje kao izvrstan izbor. Dobro utabana staza vodi po samom hrptu i na mnogo mesta ima stijenja. Vidici se uglavnom otvaraju prema glavnom grebenu Plešivice po kojem smo se penjali gore. S ove strane se jasno vidi gola glavica, a ispod njega cesta. Pokušavam zamisliti kako je izgledao taj greben prije nego su mu nanesene sve te ozljede.

Greben Karvanišće je pravo otkriće za sve nas. Ne sjećam se kada sam se zadnji put tako polagano spuštao s nekog brda. Zanimljivih mesta je napretek. Gotovo svaka zaravan je idealna za piknik. Ubrzo stižemo i do prvih vikendica. Čim smo došli do asfalta, uslijedio je još jedan planinarski ritual: čišćenje blatnjavih gojzerica. Do Novog Sela Okićkog dijelio nas je još samo kratak uspon po asfaltnoj cesti. Bez obzira na uništavače prirode, bio je ovo vrlo lijep izlet.

Pustoš na grebenu Plešivice

foto: Mea Bombardelli

Zato predlažem da svojoj listi izleta dodate još jedan: Novo Selo Okićko (bus ili auto) - Popov Dol - stijena Zub - Plešivica vrh - Karvanišće - Novo Selo Okićko. Za one koji žele usput posjetiti i planinarski dom mogu napraviti i malo jaču turu: Novo Selo Okićko (bus ili auto) - Okić stari grad - Planinarska kuća pod Okićem - Poljanica Okićka - Plešivica vrh - Karvanišće - Novo Selo Okićko.

I ne zaboravite, neka u planini iza vas ostanu samo tragovi vaših cipela. Heej-loooop!

JOŠ PONEŠTO O RATKOVOM SKLONIŠTU

VLATKO OŠTRIĆ, Zagreb

Dvadeseti je listopada. Nedjelja, ali stjecajem okolnosti nisam na izletu. Planinarenja ipak ima - u razgovorima, razmišljanju, lektiri. Jedan od tih motiva: točno prije 50 godina (20. 10. 1952.) završena je gradnja (prvog) Ratkovog skloništa na Samarskim stijenama. Nisam bio u graditeljskoj ekipi PDS »Velebit« (došao sam u društvo uoči prvomajskog izleta 1955.), ali su Samarske stijene, sklonište i tradicija o njemu, zajedno sa Bi-jelim stijenama, Hirčevom kućom i radnim akci-

jama u vezi s njom, odmah postali dio planinarskog življenja u »Velebitu«.

Drago mi je da je Šime (dr. Nikola Zdenko Šimunović) zabilježio »Pola stoljeća Ratkovog skloništa« (HP, 7-8/2002, 209-210). Zapazio sam da je pisao po sjećanju, pa bi se ponešto moglo precizirati i dopuniti. Najbolji je izvor izvještaj, objavljen ubrzo nakon akcije, iz pera Željka Cernića, još jednog »velebitaša« »prve genera-

cije« (Ratkovo sklonište, Naše planine, 11-12/1952, 331-336).

1. Graditeljska se ekipa za svoj smještaj koristila skromnom »infrastrukturom« uz planinarski važnu šumsku cestu Jasenak - Tuk, tj. barakama šumskega radnika. Korištene su dvije barake, na dva mesta, duhovito nazvane »Prvi logor« i »Drugi logor«. Karta II (1: 25.000) uz Cerničev članak i dio teksta pokazuju da je »Prvi logor« bio malo dalje od odvojka prema Hirčevu kući, a prije poveće kratice ceste čiji su jedan dio »velebitaši« nazvali »Klanac kostura« (planinari ga znaju i po raskrižju staza: iz njega vodi staza na prijevoj C u Bijelim stijenama, tj. na »Boce«). Bila je dosta udaljena (18. kilometar) od polušpilje odabrane za gradnju skloništa, pa je trećeg dana uspostavljen »Drugi logor« na 12. kilometru (od 13. km išlo se, kao i danas, prema skloništu). Šumska »infrastruktura« uz »planinarsku magistralu« Jasenak - Tuk, dodajem, znala je poslužiti godinama kasnije. Na našim smo skitanjima, ako nas je večer zatekla na cesti, ponekad prenoćili u kojoj od baraka.

2. Zanimljivo je i odakle materijal za sklonište. Kako kaže Željko: »Šipila pred nama zjapi prazninom. Nigdje u blizini niti daščice.« Šime navodi da je sklonište izgrađeno »od ostataka šumarskih baraka«, odnosno da se nanosilo materijal »sa ceste, s razrušenih baraka i ostalih napuštenih objekata«.

Ipak, materijal nije donošen s ceste. Gradiatelji su, kako kaže Ž. Cernić, »raskopali ruševine partizanske bolnice i probrali nešto materijala«, »tražili smo što zdraviju građu, određenu duljinu, točnu debljinu«. Probrani materijal »šerpasi« su u etapama vukli i nosili do pećine. Vrlo je koristan bio nalaz, još za vrijeme gradnje, peć »od stolitarške bačve«: »Danas su je pronašli momci u ruševinama partizanske bolnice, a grijе divno.«

Na karti Z. Cernića označeno je i područje partizanske bolnice - manje od kilometra (do 800 m) od skloništa, jugoistočno, u smjeru Dubokih draga (i, iza nje, Crne drage).

3. I taj je lokalitet bio dio »velebitaške« tradicije. Sjećam se jednog izleta u kasnu jesen 1955. Ive Bujan - još jedan pripadnik »prve generacije« - predložio je da krenem s njim od Ratkova skloništa na jugoistok. Pokazao mi je mjesto partizanske bolnice. Produžili smo po prilično teškom šumskom terenu, s ponekim razrovanim šumskim putem, preko Crne drage, sve do ceste Jasenak - Novi, negdje oko Stalka, odakle smo stigli u Jasenak. Bila je to zanimljiva i ne baš laka tura u kraju koji je i danas u dubokoj »sjeni« goranskog planinarenja.

Svojevremeno sam za nekadašnju riječku reviju »Kamov« napisao skupni prikaz literature o Drežnici. Uvrstio sam i knjigu o partizanskom sanitetu u tom kraju, u kojoj se spominje i bolnica

Današnje Ratkovo sklonište

foto: Damir Bajs

u blizini Samarskih stijena. No za ovaj članak nisam ponovno tražio tu knjigu.

Uspomena na partizansku bolnicu dugo se sačuvala. Z Smerke je za svoju kartu »Bijele i Samarske stijene« (1980.) predviđao označku »Partizanska bolnica« (u legendi karte), ali je na samoj karti nema, očito previdom. Nakon markiranja »Vihoraškog puta« (1973/74) bio je, poslije, označen i kraći odvojak (»5 min«) do lokacije partizanske bolnice. U prvom izdanju vodiča i dnevnika po Kapelskom planinarskom putu Zorana Gomzija i Želimira Kanture (1979.), još nema tog podatka, ali ga nalazimo u III. izdanju, 1987. (str. 25).

4. Spominjem sve ovo jer pokazuje i terensku snalažljivost prve generacije »velebitaša«. Oni su ponovno pronašli domaću stazu koja je prirodnim prijelazom između Bijelih i Samarskih stijena, dakle između dva potpuna bespuća, povezivala cestu Tuk - Jasenak, od predjela Mlečikov lug,

tj. 13-og kilometra, sa šumskim putovima u predjelima Duboke drage i Crne drage do ceste Jasenak - Stalak - Mošune i dalje s druge strane ceste. Staza je bila dio življenja ljudi koji su uvelike živjeli od šume. Vjerojatno se njome, ako se mralo, pješačilo i između udaljenih naselja - tj. između Drežnice i Tuka. Utjecala je, može se prosuditi, na lokaciju bolnice.

Dio je staze i danas glavni prilaz Ratkovom skloništu. Služila je pokoljenjima domaćih ljudi - šumskih radnika i stočara, pa u buri Drugog svjetskog rata, a zatim su je, bar dijelom, preuzeila nova pokoljenja - ljubitelja gora i planina. Staza tako živi u krajoliku šumovitog krša do naših dana. U Dubokim dragama i dalje na jug/jugoistok zamijenile su je novije šumske ceste (današnje stanje dobro pokazuje Smerkeov »Gorski kotar I. Jugoistočni dio. Karta 11«, 1:30.000, Viđovec 1998.), no ona je i dalje u onom kraju jedna od veza prostora i vremena, prirode i ljudi.

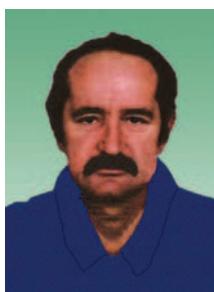

HRVATSKI
PLANINAR

MARIJAN POLANC - POLO

U subotu 27. travnja 2002. karlovački planinari zauvijek su se oprostili od svoga dugogodišnjeg prijatelja Marijana Polanca popularno zvanog Polo.

Marijan se rodio 21. studenoga 1947. godine u Staroj Sušici u Gorskem Kotaru. Već kao mladić uključio se u rad PD »Dubovac« i HPD »Martinščak« u Karlovcu. Bio je planinar, alpinist, speleolog, član GSS-a, vodič društvenih izleta, čuvar planinske prirode, član eko-patrola, orijentacist, gljivar, biciklist, markacist... Gotovo da i nije bilo djelatnosti u društvu koja se odvijala bez njega. Nagrađen je brojnim nagradama i priznanjima, te srebrnim znakom HPS-a. Istakao se u brojnim radnim akcijama u planinarskim kućama na Vodicama, Kalvariji i Zadobaru, gdje je vrlo često i dežurao.

Polo je bio veseljak, čovjek koji je volio društvo, vrijedan, odgovoran, susretljiv, jednostavan i požrtvovan, istinski i odan prijatelj. Najviše od svega volio je svoju kćerku Leonardu. Na njega će nas najviše podsjećati tradicionalan novogodišnji uspon na Klek, budući da je najviše svojih alpinističkih uspona ispenjao baš na Kleku. Snivaj mirno Marijane! Žele ti to tvoji prijatelji iz »Martinščaka«, »Dubovca«, »Vinice«, »Vrlovke«, »Klek« i svi oni koji te se sjećaju po nasmijanom licu i uvijek lijepim riječima dobrodošlice kao domara. Neka nam svima ostane u sjećanju i trajnoj uspomeni kao čovjek i iskren prijatelj.

prof. dr. Ante Starčević

OTVORENA EKOLOŠKO POUČNO REKREACIJSKA STAZA NA KOZJAKU

Nakon dvije godine radova 14. prosinca na Kozjaku je otvorena Ekološko-poučno-rekreacijska staza. Radi se zapravo o spletu putova na području zapadnog Kozjaka, od prijevoja Malačka do vrha Birnja, na nadmorskim visinama od 470 do 631 metra. Polazište je na prijevoju Malački, gdje je parkiralište te planinarske kuće »Česmina« (PK Split, 098/361-698) i »Malačka« (HPD »Donja Kaštela«, 091/52-73-320).

Staze su rezultat entuzijastičkog rada članova i prijatelja PK »Split«, dok je finansijska pomoć ipak morala stići izvana: u obliku donacije nevladinih udružina Allavida i Suncokret. Cijeli je projekt ostvaren povodom Međunarodne godine planina i 70. obljetnice djelovanja PK »Split«.

Pred pl. kućom »Česmina« foto: Radovan Kečkemet

Tim područjem prolazi i Planinarski put Dalmacija, koji se proteže od Labištice, preko Kozjaka, Mošora i Omiške Dinare do Biokova. Kako bi se novi putovi na području Malačke razlikovali od trase te planinarske obilaznice, označeni su rekreacijskim žuto-zelenim markacijama. Na planinarskoj kući »Česmina« postavljen je prikaz područja Malačke, a na svim rasrijeđenim drvenim putokazi.

Kozjak je jedna od tipičnih kraških planina, a na području Malačke zastupljeni su brojni kraški geološki fenomeni, te karakteristične biljne i životinjske vrste.

Posjetitelji tako mogu vidjeti kraške lokve, izvore, jame, livadice i primorsku makiju. Najzanimljivija točka je kraška lokva Jezero, oko koje je uređeno izletište. U njenoj blizini je izvor pitke vode koji nikada ne presušuje, što je izuzetno rijetko za naš kraški svijet. U blizini su i kraške jame Velika i Mala Birnjača te nekoliko kraških livadica, ugodnih za izletnički boravak, pa čak i za bivakiranje. Prekrasan je i vidik na srednjodalmatinske otoke, na planine Labišticu, Kozjak, Mošor, Omišku Dinaru, Biokovo, te na Dinaru, Svilaju i planine južne Bosne i Hercegovine.

Cilj poduhvata je stanovništvu Splita, Kaštela i Trogira, prije svega mladima, ukazati na ljepote Kozjaka koji im, takoreći, visi nad glavom, a mnogi na njega nisu nikada kročili. Organizatori se nadaju suradnji s osnovnim i srednjim školama, posebno u sklopu nastavnih programa upoznavanja zavičajne prirode, kao i s lokalnim i regionalnim medijima. Planinarsko rekreacijsko područje Malačke je dostupno i posve

Sa obilaska nove staze foto: Radovan Kečkemet

neiskusnim i neopremljenim osobama, te im je na ovaj način omogućeno da »omirišu« i zavole boravak u prirodi i planinarstvo kao nadasve ugodan način provođenja slobodnog vremena.

Radovan Kečkemet

NOVA PRAVILA U SKLONIŠTIMA NA JUŽNOM VELEBITU

Izvršni odbor PD »Paklenica« iz Zadra 24. listopada 2002. donio je neke odluke o korištenju planinarskih skloništa na Južnom Velebitu. Tako su u skloništima »Tatekova koliba«, »Zavrata«, »Struge«, »Ivine vodice«, »Vlaški Grad« i »Crnopac« od 1. siječnja 2003. posjetitelji dužni platiti noćenje 25 kuna, a onaj tko namjerava noćiti u spomenutim skloništima, treba se najaviti na telefonski broj: 098/192-40-45. Osim toga, utvrđeno je da su se posjetitelji dužni pridržavati Kućnog reda HPS i uputa dežurnih planinara.

Denis Simičić

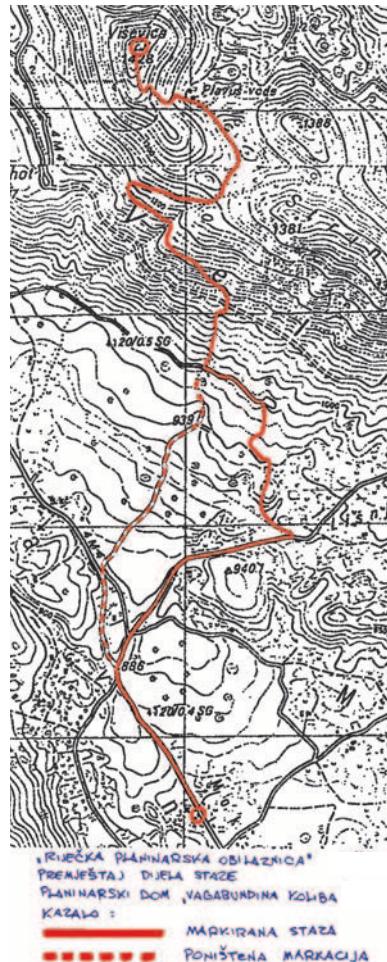
IZMJENA TRASE PUTOA ZA USPON NA VIŠEVICU

Koncem prošle godine izmijenjen je manji dio trase Riječke planinarske obilaznice, u dijelu od planinarskog doma »Vagabundina koliba« (864 m) prema vrhu Viševici (1428 m). Trasa je promijenjena na zamolbu lovačkog društva, zbog postavljanja lovačke čeke u podnožju Viševice.

Na udaljenosti 800 m od planinarskog doma »Vagabundina koliba« je raskrižje »Križ«, gdje markacija za Viševicu skreće desno, na šumsku cestu. Po njoj hodamo 15 minuta do dalekovoda ispod kojeg skrenemo lijevo u strmu vlaku. Za dalnjih 15 minuta stiže se na okretište (980 m), odnosno šumsku cestu. Na njoj skrenemo lijevo i nakon 400 m dolazimo na staru trasu, te skrenemo desno u šumarsku vlaku koja vodi prema

Viševici. Sveukupna udaljenost nove trase je 35 minuta hoda. U suprotnom smjeru, spust traje oko 25 minuta hoda. Markacije na prijašnjoj trasi poništene su sivom bojom.

Damir Margan

PRETPLATA ZA 2003.

Preplatnike koji još nisu uplatili preplatu molimo da to učine što prije, kako im ne bismo morali obustaviti slanje časopisa. S dvobrojem 11-12 prošle godine poslali smo uplatnicu sa svim podacima koji su potrebni za ispravnu uplatu, a tijekom siječnja poslani su i računi svim pravnim osobama koje preplatu plaćaju virmanom. Preplata za ovu godinu je 120 kuna, a za preplatnike iz inozemstva 32 eura.

CVJETKO ŠOŠTARIĆ - S OBJE STRANE IVANŠČICE

Za širenje i afirmaciju planinarstva najviše mogu učiniti nastavnici i novinari, prvi planinarskim odgojem mlađih, drugi upotreboom sredstava »sedme sile«, a to su novine, radio i TV. Dakako, uz uvjet da to žele i znaju. Tipičan primjer pripadnika »sedme sile« koji se posvetio planinarstvu je Cvjetko Šoštarić iz Ivanca. Član je PD »Ivančica« od 1953. i vjerojatno rekorder po rukovodećem planinarskom stažu jer je već 42 godine (!) u vodstvu društva, od toga 34 godine kao tajnik, zatim kao potpredsjednik i sada predsjednik, a uz to je i tajnik Zagorskog planinarskog puta.

Po zanimanju je novinar, s radnim mjestom najprije na sjevernoj strani Ivanščice (radio stanica Ivanec), a zatim na južnoj (radio stanica Zlatar), na kojoj je 2000. g. dočekao mirovinu kao direktor. Vjerojatno ne treba nikoga uvjeravati da je u radio-programima, dok im je Cvjetko bio urednik, planinarstvo uvijek bilo dostojno zastupljeno, a rezultati su vidljivi: planinarstvo s obje strane Ivanščice cvjeta kao rijetko gdje u Hrvatskoj.

Njegov životni put je počeo 27. studenoga 1940. u Lepoglavi. Nakon srednje ekonomsko škole u Čakovcu najprije je 19 godina radio na ekonomskim poslovima, a zatim se, nakon novinarske škole (Jugoslavenski institut za novinarstvo u Beogradu), posvetio novinarstvu. Uz planinarstvo glavni mu je hobi fotografija. Kao planinarski fotograf obnovio je 1974. foto-sekciju HPD »Ivančica« koja je između dva svjetska rata bila među vodećima u državi, čak je izdavala foto-časopis »Galeriju« visokog stručnog

dometa. Cvjetkova foto-sekcija postigla je još veće uspjehe: 1981. je proglašena najboljim foto-klubom u Jugoslaviji, 1982. bila je domaćin Dana jugoslavenske fotografije na Trakošćanu (izlagalo je 200 foto-amerata), a 1983.-4. je Cvjetko bio predsjednik Foto saveza Jugoslavije i stekao naslov kandidata majstora fotografije. Izlagao je na svim kontinentima osim Afrike, no i za to još ima vremena. Sudjelovao je na 165 (!) izložbi i osvojio pedesetak nagrada, od čega 12 prvih. A imao je i desetak samostalnih izložbi.

No vratimo se njegovom planinarskom djelovanju, premda je on i kao fotograf najčešće planinar. Njegovom je zaslugom 1982. obnovljena i osvremenjena Pasakićeva kuća na Ivanščici, a ne mali je njegov udio u uređenju društvenih prostorija u Ivanču od 150 m² koje sadrže i izložbeni prostor. Prije 19 godina osmislio je akciju »Kretanje - zdravlje« od Ivanca do vrha Ivanščice, koja je danas tradicionalna. Voli okupljati mladež nudeći joj zanimljiv program, pa je tako njegovo društvo doseglo jedne godine 880 članova.

Nećemo nabrajati na koje se sve planine popeo, koliko izleta vodio i koliko predavanja održao, jer se to razumije samo po sebi, samo ćemo na kraju reći da je i dugogodišnji suradnik našeg časopisa, te daje objavio tri planinarske knjige: »Planinarstvo u Ivančicu 1975., »Međudruštveni savjet ZPP-a« 1978. i »Ivančko planinarstvo i fotografija« 1988. Hrvatski planinarski savez mu se odužio svojim najvišim priznanjem - plaketom.

prof. dr. Željko Poljak

PS HERCEG BOSNE SVEČANOM AKADEMIJOM OBILJEŽIO 110. OBLJETNICU PLANINARSTVA U BiH

U povodu obilježavanja 110. obljetnice organiziranog planinarstva u Bosni i Hercegovini (1892-2002) i Međunarodne godine planina, Planinarski savez Herceg Bosne održao je 1. prosinca 2002. u Mostaru svečanu akademiju. Tom je prigodom 18 najzaslužnijih planinara dobilo spomen-plakete, a 78 planinara, od kojih pet posthumno, spomen-diplome. Plakete su dobili: Ljubo Barnjak (UP »Raduša«, Uskoplje), Ilija Kolar (PD »Kuk«, Novi Travnik), Ivo Bagara i Anto Bošnjak (HPD »Vitez«), Dražen Pažin, Ivan Salopek, Zdenko Marić i Andelko Martinović (HPD »Prenj 1933«, Mostar), Mirko Matijević (PD »Vis«, Žepče), Ljerka Buljan i Anto Kuljiš (PD »Pogorelica«, Kiseljak), Drago Bozja, Petar Hilčišin i Tomislav Batinić (HPD »Bjelašnica 1923«, Sarajevo), Zoran Šimić, Mato Buljan i Vinko Karlović (PD »Bitovnja«, Kruševac). Spomen plaketa dodijeljena je i Stipi Božiću, legendi hrvatskog alpinizma koji zbog putovanja po Nepalu nije mogao sudjelovati na svečanoj akademiji.

Spomen diplome posthumno su dobili: dr. Josip Fleger, Josip Sigmund, Jozo Klepica, Medo Vrdoljak i Veljko Spužević.

Predsjednik Planinarskog saveza Herceg Bosne Dražen Pažin podsjetio je okupljene da su ideje modernog planinarstva u Bosnu i Hercegovinu prodrle vrlo rano i već 1892. godine utemeljena je prva planinarska organizacija u BiH, Bosansko-hercegovački turistički klub. Trinaest godina poslije, 1905. osnovano je PD »Prijatelj prirode«. Između dva svjetska rata u Bosni i Hercegovini djelovalo je Društvo planinara BiH kao najznačajnija planinarska organizacija i faktički sljednik BiH Turističkog kluba, ali i druga planinarska društva (PD »Romanija« Sarajevo, SK »Slavija«, »Kosmos«, HPD, Planinarska sekcija »Djerzelez«, Ski klub »Sarajevo« i druge). U ovom razdoblju utemeljuju se u BiH podružnice HPD-a, dok je hrvatsko planinarstvo u BiH najveći doseg postiglo spajanjem Društva planinara BiH sa HPD-om, za što je najzaslužniji bio dr. Josip Fleger.

Imajući u vidu značaj 2002. godine za planinarstvo u BiH, tri postojeća i ravnopravna planinarska saveza u BiH (PS Herceg Bosne, PS BiH i PS Repub-

Dobitnici spomen-plaketa na svečanoj akademiji Planinarskog saveza Herceg-Bosne

like Srpske) imenovala su Koordinacijski odbor koji je utvrdio program obilježavanja 110 godina planinarstva u BiH. Provedeno je nekoliko planinarskih akcija, a 14. i 15. rujna na planini Bitovnji u organizaciji PD »Bitovnja« iz Kreševa održan je prvi poslijeratni zajednički susret planinara BiH, na kojem se družilo oko tisuću planinara, a otvorio ga je tadašnji predsjednik Predsjedništva BiH Jozo Križanović. Zajednička svečana akademija zakazana je u Sarajevu 21. rujna 2002., ali je nažalost bila jednostrana. Naime, nijednom riječju nisu spomenuta dva druga postojeća i ravнопravna planinarska saveza, niti su planinarska društva ili pojedinci iz hrvatskog i srpskog saveza dobili kakvo priznanje. PS Herceg Bosne odlučio je zato održati posebnu svečanu akademiju i svojim društvima i za službenim planinarima dodijeliti svoja spomen priznanja.

Značajno je navesti da prvi put u povijesti hrvatski planinari u Bosni i Hercegovini imaju svoj Savez u čijem sastavu je 14 planinarskih društava s više od tisuću članova. Planinarski savez Herceg Bosne utemeljen je 19. prosinca 1995. godine, programski je i idejni sljednik i tradicija hrvatskih planinarskih organizacija koje su djelovale u BiH od 1892. do 1945. godine, a ravno pravan je programski sljednik Planinarskog saveza BiH od 1946. do 1992. godine.

Na koncu, valja se zahvaliti svim sponzorima koji su omogućili da ova svečana akademija dosegne visoku kulturnu razinu, a posebno poznatom mostarskom planinaru Zdenku Mariću i njegovoj tiskari »Solvey«.

Dražen Pažin

OBILJEŽENA OBLJETNICA TRAGEDIJE NA BJELAŠNICI

HPD »Bjelašnica 1923« iz Sarajeva obilježilo je četrdesetu obljetnicu velike tragedije koja se dogodila na planini Bjelašnici 2. prosinca 1962. godine. Tom prilikom je u planini stradalo sedmoro mladih planinara u dobi od 14 do 19 godina.

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-JuX
ZA RH BiH i SLO

Compact dalekozori Monokulari ZOOM dalekozori Panoramski dalekozori

Kompas Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

Članovi »Bjelašnice« na čelu s Predsjednikom Davorinom Čubakom postavili su spomen-ploču na kameni obelisk kao trajno sjećanje na najveću planinarsku tragediju u povijesti BiH-planinarstva. I na dan davanja počasti nastrandalim planinarama na Bjelašnici je bjesnilo nevrijeme kao i prije četrdeset godina, no i uz snažan vjetar, ledene snježne iglice i maglu skupina od 14 planinara uspela sa na vrh Bjelašnice (2067 m). Nakon silaska s vrha, crvenih obraza i promrzlih ruku uz topli čaj, razmišljali smo o rečenici koja treba biti u mislima svakog planinara: *Planina pruža mnogo ljetopisne greške kažnjava nemilosrdno...*

Davorin Čubak

»FOKINA STAZA« I PD »PSUNJ«

U nedjelju 14. prosinca 2002. održan je na Psunj 7. po redu pohod Fokinom stazom. Pohod se tradicionalno održava od 1996. godine u znak sjećanja na poginulog hrvatskog branitelja Marijana Kulhavija Foku i još šest branitelja Bjelovarske brigade. Ovi mladi poginuli su 29. prosinca 1991. na mjestu zvanom Čukur, udaljenom svega pola sata hoda od Pakraca. Na ulazu u šumu podignuta im je spomen ploča s križem. Prije Domovinskog rata, Foka je bio

planinar i član pakračkog PD »Psunj«, pa je to razlog više za održavanje ovakvog pohoda.

Polazište za pohod je centar Pakraca. Za dva i pol sata hoda odlično markiranim stazom s prekrasnim vidicima stiže se do planinarskog doma »Omanovac« (654 m). Sa 70 ležajeva ovaj dom spada u red većih planinarskih domova, koji može ugostiti veći broj ljudi.

Ove godine okupilo se ovdje rekordnih 273 planinara i izletnika iz 13 planinarskih društava i još 13 udruža. Ovako uzorno organiziran skup primjer je svima onima koji žele pokušati nešto slično. Ugodno iznenađenje bio je i besplatan ručak, poklon »Podravke Studenac« iz Lipika, te besplatan topli čaj i povoljne cijene pića. Domaćini su postavili bogat stol s propagandnim materijalom, a za planinarsku veselicu, pjesmu i ples pobrinula se ugodna i ne prebučna glazba.

Ovo je kraj sa dugom planinarskom tradicijom. Prvo društvo osnovano je 29. siječnja 1928. pod imenom HPD »Čaklovac«. Godine 1935. ono mijenja ime u HPD »Psunj«, a od 1953. nosi ime »Brezovo polje«, te od 1964. do danas ime »Psunj«. Kvalitetan rad društva vidi se i kroz cijeli splet dobro održavanih i markiranih planinarskih staza s mnogo putokaza i naznačenim vrijednim lokalitetima.

S Omanovca kreće Slavonski planinarski put. Taj je put otvoren 1957. godine kao prva obilaznica u Hrvatskoj. Sadašnja proširena varijanta otvorena je 1. srpnja 2000. godine u organizaciji PD »Petrov vrh« iz Daruvara gdje završava »slavonska potkova« SPP-a. Najviši vrh Slavonije, Brezovo polje (984 m) kontrolna je točka Hrvatske planinarske obilaznice. Psunjski planinarski put kao lokalna dvodnevna obilaznica tek čeka svoju ponovnu uspostavu, a prvo otvorenje je bilo 1986. u suradnji pakračkog »Psunja« i PD »Strmac« iz Nove Gradiške.

Unatoč posljedicama rata, koje se najviše vide u samom Pakracu, ovo područje je pristupačno planinarima. Sve markirane staze i makadamski putovi čisti su od mina. Ipak, improvizacije i prečice se ne preporučuju, jer zaostalih mina izvan označenih putova svakako ima. Planinarski dom postaje svakim danom sve ugodniji i uređeniji, pa neće proći dugo do dovršenja

njegove obnove. Dom već danas ima sve potrebne sadržaje te komfor koji zadovoljava i duži boravak u domu, a ne samo noćenje pri organiziranju dvodnevnih izleta.

Na ovaj način pozivamo planinare i planinarska društva na Psunj u svim godišnjim dobima uz pretvodnu najavu predsjedniku društva Zvonku Pavlenjaku na tel. 034/411-201. Sljedeći pohod »Fokinom stazom« održat će se u prosincu 2003. godine, pa se već sada osjećajte pozvanima doći uživati na uzbrdice »ravne« Slavonije.

Berislav Tkalač

DAN PLANINARA ŠIBENSKO-KNINSKE ŽUPANIJE

U nedjelju 1. prosinca 2002. na planini Promini održan je Dan planinara Šibensko-kninske županije. Pred planinarskim domom »Promina« okupilo se više od stotinu planinara, članova planinarskih društava na prostoru Županije i njihovi gosti iz Donjih Kaštela, Kambelovca i Trogira. Svečanost je započela pozdravnim riječju predsjednice Županijskog saveza dr. Višnje Vranković i predsjednika društva domaćina, PD »Promina« iz Drniša, Ante Ožegovića. Uslijedili su, zatim pozdravi predstavnika društava sudionika, a planinar Stipe Grcić recitirao je šaljive stihove svojih pjesama.

Vrijeme do zajedničkog ručka utrošeno je za uspon na vrh Promine, Čavnovku, visoku 1148 m, za izlet do izvora Veliki i Mali Točak i posjet lovačkim kućama u blizini planinarskog doma. U poslijepod-

Predsjednica PS Šibensko-kninske županije otvara dan planinara na Promini
foto: Ante Buvinić

nevnim satima održan je i sastanak Izvršnog odbora Županijskog planinarskog saveza na kojem se raspravljalo o poboljšanju rada i aktivnostima koje slijede, a za domaćina idućeg susreta odabrano je HPD »Klen« iz Vodica.

Vrijedno je istaknuti da su na ovoj manifestaciji najbrojniji bili članovi šibenskog »Kamenara« i da je PD »Promina« dobro i savjesno obavilo zadaču domaćina. Njihovim trudom, planinarski dom na Promini koji je opustošen u Domovinskom ratu, sada je obnovljen i očekuje posjetitelje.

Ante Juras

ŠKOLA ZA VODIČE PRIPRAVNIKE

Stanica planinarskih vodiča Split održala je od 19. listopada do 8. prosinca školu za vodiče pripravnike. Škola je trajala osam uzastopnih vi-kenda, a polaznici su na predavanjima i na terenu proveli ukupno 12 dana.

Vježbe i predavanja održavali su na Kozjaku u domu »Putalj«, u planinarskim kućama »Malačka« i »Česmina« te u njihovoј okolici. Predavači su bili iskusni planinari, vodiči, instruktori alpinizma, spašavanja i orientacije. Praktična obuka u prirodi obuhvaćala je vježbe vođenja skupine planinara, kretanje po raznim terenima, vježbe iz orientacije, savladavanje osnovnih tehnika penjanja i spuštanja, prvu pomoć, upoznavanje opreme i drugo.

Školu je počalo i uspješno završilo šesnaestoro polaznika: Zdravko Antolković, Katica Juričev-Grgin, Damir i Radmila Maksirnović (HPD »Kamenar« Šibenik), Ivo Borić, Radovan Kečkemet, Zlatko Plas-timović (PK »Split«), Zoran Ateljević, Lucija Prišlić, Katja Vlahušić (HPD »Dubrovnik«), Filip Balić, Željko Bogić, Ilija Katić, Igor Laurić, Katica Majković i Grgo Puljas (PD »Malačka-Donja Kaštela«).

Voditelj škole bio je Milan Sunko, zamjenik Neven Svetec, a tajnica Dijana Tudorić. Za uspješno izvođenje škole treba posebno zahvaliti predavačima i suradnicima Goranu Gabriću, Mladenu Mužiniću, dr. Igoru Žuljanu, Mladenu Japirku, Božidaru Sučiću i Miri Beram.

prof. Milan Sunko

NOVI INSTRUKTORI SPELEOLOGIJE

U planinarskom domu »Glavica« na Medvednici održan je 21. prosinca 2002. instruktorski seminar i ispit za stjecanje naziva instruktora speleologije. Na seminaru su sudjelovali stariji instruktori, kandidati za stjecanje naziva i speleolozi koji se tek pripremaju za stjecanje naziva, i to: Ana Bakšić, Darko Bakšić, Ana-Katarina Sansević, Dalibor Paar, Dubravko Kavčić, Ivica Radić i Dean Baratušek iz SO PDS »Velebit«, Goran Gabrić iz SO HPD »Mosor«, Igor Jelinić, Mirjana Ivasić i Željka Janjanin iz SO HPD »Dubovac«, te Robert Dado, Svjetlan Hudec, Martina Borovec, Krešo Guszak i Vlado Božić iz SO HPD »Željezničar«.

Održano je pet predavanja: Vlado Božić o novini saznanjima iz povijesti speleologije u Hrvatskoj, Darko Bakšić o novim instrumentima za mjerjenja šipila i jamama te o primjeni računala za prikazivanje speleoloških objekata, Goran Gabrić o kulturi i etici speleoloških istraživanja, Dubravko Kavčić o zakonskoj regulativi koja se odnosi na zaštitu speleoloških objekata i Ana Bakšić o speleološkim udružgama u Hrvatskoj.

Za stjecanje naziva instruktora speleologije kandidati su pisane radeve predali ranije, Robert Dado o primjeni »fikseva« u speleologiji, Svjetlan Hudec o proračunu sila u užetu prečnice i Igor Jelinić o organiziranju inozemnih speleoloških ekspedicija. Svaki je kandidat usmeno obrazložio svoj rad i odgovarao na brojna pitanja. Ispitno povjerenstvo zaključilo je da su kandidati zadovoljili uvjete prema pravilniku KS HPS i zaslužili naziv *instruktor speleologije*.

Vlado Božić

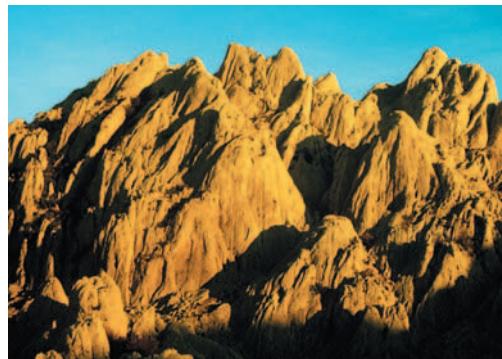

Polaznici vodičke škole - danas vodiči pripravnici
foto: Radovan Kečkemet

RAZMINIRAJU SE TULOVE GREDE NA JUŽNOM VELEBITU

Zagrebačka tvrtka Dok-Ingjavila da je do konca 2002. na Velebitu razminirala 30.000 m² i da je to nešto manje od desetine miniranog dijela cijelog Velebita. Od mina su očišćeni dijelovi područja Tulove grede, Dulibe i Donja Bukva, što će svakako obradovati planinare koji su do sada morali izbjegavati ova područja. Međutim, oprez i dalje nije na odmet jer je očišćeno područje zapravo minijaturno (30.000 m² je otprilike trideseti dio 1 km² ili površina od samo 200 x 150 m), a znamo da samo Tulove grede zauzimaju prostor od najmanje milijun m² (1 km²). Ozbiljno se postavlja pitanje točnost podatka da je time na Velebitu očišćena jedna desetina miniranog područja.

Željko Poljak

Perković mazda
ovlašteni zastupnik i serviser

autosalon
servis
autolimirija
i lakirnica

staro za novo
krediti- bez jamaca i učesca
Leasing

Kralja P.Svačića 38 OSIJEK
tel.: 031/581-000

www.perkovic-c-autokucu.hr

Večer na velebitskom Vučjaku (1645 m), foto: Franjo Novosel

PANTONE®
COLORS

CHROMOS dd

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

CHROMOS

Printing Ink Factory Samobor - Croatia

TIKKA

light

PostScript Picture
(1_rapetzlwhite.eps)

**DISTRIBUTER ZA HRVATSKU: »HIMALAYA SPORT« d.o.o.
Vrazova 8c, 42000 Varaždin, Tel./fax: 042/313-701
e-mail: himalaya-sport@email.hinet.hr**